Василь Нагірний, Ольга Русакова

КОРОТКИЙ СЛОВНИК
маловживаних слів Коломиї та прилеглих сіл

Коломия
2016

ББК ????
УДК ????

У «Короткому словнику маловживаних слів Коломиї та прилеглих сіл» представлено близько 2000 лексем, які вживалися в період з XIX століття до кінця першої половини XX століття й частково побутують і сьогодні на теренах Коломийщини. Це – науково-популярне видання, призначене для широкого кола читачів, для всіх, хто цікавиться розмаїттям української загальнонародної мови.

Укладачі:
Василь Нагірний, Ольга Русакова

Літературний редактор:
кандидат філологічних наук, доцент Михайло Ковальчук

Затверджено до друку
на засіданні кафедри філології Коломийського інституту
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

Протокол №2 від 29.09.2015 р.

ISBN – ??????????

ПЕРЕДМОВА

У «Короткому словнику маловживаних слів Коломиї та прилеглих сіл» представлено близько 2000 лексем, які вживалися в період з XIX століття до кінця першої половини XX століття й частково побутують і тепер на теренах Коломийщини. Це, зокрема, лексеми на позначення осіб, одягу і взуття, страв традиційної кухні, господарських приміщень, знарядь праці, різних дій і процесів, якостей та ознак, лексем, пов'язаних із народним мистецтвом, з побутом жителів міста Коломиї та ближніх сіл Коломийського району (Залуч, Товмачик, Кийданч, Раківчик, Корнич, Воскресинці, П'ядики, Шепарівці, Сопів, Верхній та Нижній Вербіжі). Мета укладання словника – збереження рідковживаних слів на лінгвогеографічній карті української мови.

Реєстр словника охоплює лексику, яку умовно можна поділити на три семантико-етимологічні групи: 1) власне діалектна лексика, 2) лексика, яка має діалектне походження, але є надбанням літературної мови і зафіксована у словниках сучасної української літературної мови, 3) лексика іншомовного походження, яка є рідковживаною у Коломиї та навколишніх селах. Серед поданих у словнику діалектних лексем виокремлюємо лексичні діалектизми (ті, значення яких у літературній мові передають інші слова): *брандз**о**ля «підошва», гол**я**р «перукар», ґ**о**рсик «кептар», к**у**шка «футляр для бруска, яким гострять косу», обц**е**нґлі «кліщі», пап**у**ла «щока»*, семантичні (ті, які в літературній мові мають інше значення): *к**а**тер «нежить», чуг**а** «високий вертикальний стовп на узвишші, обмотаний смолою та соломою, з настилом для спостереження за пересуванням ворожої навали»*, словотвірні діалектизми (ті, які семантично тотожні зі словами літературної мови, але відрізняються від них словотвірною будовою): *ван**є**нка «мала ванна», в**у**глі «вугілля», кас**а**рня «військова казарма».* У словнику представлені слова, запозичені як зі старогрецької та латинської мов, так із західноєвропейських мов (французької, італійської, німецької та інших), що свідчить про активні лінгвістичні впливи різних народів, різних соціальних верств на мовлення місцевого населення: *ан**е**ксія (лат.), ль**о**ки (пол.), швайц**и**ґа (нім.).* Словник містить і слова з різним стилістичним забарвленням (лайливі, глумливі, іронічні, зневажливі, жартівливі): *ґ**е**ндель (зневажл.), пль**о**нтатисі (жарт.).*

Реєстрове слово відтворено в українській літературній транслітерації із збереженням його фонетичної структури: *вішік**є**, цук**е**рні, ув'**є**ти.* Наголоси у словах виділені напівжирним курсивом. Деякі слова записані у фонетичних варіантах: *дров**і**тня, дрив**і**тня; ол**у**вко, л**у**фко, л**ю**фко.*

Відмінювані частини мови подано у початковій формі: іменники – в називному відмінку однини із закінченням родового відмінка однини, прикметники – в називному відмінку однини чоловічого роду, дієслова – в інфінітиві. При невідмінюваних іменниках є позначка *невідм.*

Окремі слова проілюстровані давніми і сучасними фотографіями.

Пропонований словник є науково-популярним виданням, призначеним для широкого кола читачів, для всіх, хто цікавиться розмаїттям та багатством виражальних засобів української загальнонародної мови.

Упорядники висловлюють подяку краєзнавцеві Степану Андріїшинові.

Список умовних скорочень

англ.	англійське
виг.	вигук
вст.сл.	вставне слово
глумл.	глумливе
гол.	голландське
гр.	грецьке
дн.-євр.	давньоєврейське
див.	дивись
жарт.	жартівливе
займ.	займенник
зневажл.	зневажливе
ірон.	іронічне
італ.	італійське
іуд.	іудейське
лайл.	лайливе
лат.	латинське
насмішк.	насмішкувате
невідм.	невідмінюване
нім.	німецьке
образл.	образливе
перен.	переносне
пол.	польське
присл.	прислівник
рум.	румунське
слов.	слов'янське
спол.	сполучник
тур.	турецьке
тюрк.	тюркське
у зн.ім.	у значенні іменника
угор.	угорське
фр.	французьке
част.	частка
чес.	чеське
швед.	шведське

А

Аб***и***, *спол.* – щоб.

Аб***и***йд***е***, *присл.* – де-небудь.

Аб***и***-м, аб***и***-с, аб***и***-смо, аб***и***-сте, *спол.* – щоб я, щоб ти, щоб ми, щоб ви.

Аб***и***як, *присл.* – як-небудь, як завгодно.

Аб***о***що, *част.* – то й що з того.

Абсольв***е***нт, -а (*вийшло з ужитку*) (*лат.*) – випускник гімназії.

Абстин***е***нт, -а *(лат.)* – той, хто втримується (від вживання алкоголю).

Авд***и***тор, -а *(вийшло з ужитку) (лат.)* – судовий засідатель.

Ав***і***зо, *невідм. (італ.)* – письмове повідомлення банку клієнтові або іншому управлінню про виконані операції.

Авл***я***, ***-і*** *(вийшло з ужитку) (лат.)* – зал для гімнастичних вправ.

Австрі***я***к, ***-а***, австрі***я***ка,-и – вояк армії Австро-Угорської імперії.

Авус, *невідм. (вийшло з ужитку)* – кінець, *перен.* смерть.

Ав***у***шь, а***у***ш, *виг.* – уживається для відганяння курей.

Аг***а***, *виг.* – уживається для висловлення підтвердження чогось.

Аг***і***, аг***і***й, *виг.* – уживається для висловлення обурення, роздратування. Дослівно – вигук незадоволення, на зразок «щоб тебе!».

Аг***о***в, *виг.*– уживається, коли треба привернути чиюсь увагу, покликати когось.

Австрі***я***к (м. Коломия)

Ад***е***пт, -а *(лат.)* – ревний прихильник якої-небудь ідеї або вчення.

Ад***и***, ад***і***, ад***і***т, *виг.* – вживається для висловлення здивування чи при бажанні звернути чию-небудь увагу; дивись.

Азиль, -я *(гр.)* – сховок.

Ак***а***нт, -а *(гр.)* – рід трав'янистих, рідше кущових рослин; прикраса у формі стилізованих листків на капітелях античних колон, а також орнаментах фризів і карнизів у добу Відродження.

Ак***о***та, *виг.* – вигук на шкідливого кота.

Акур***а***т, *присл. (лат.)* – саме, якраз, дуже точно.

Ак***у***шь, *виг.* – уживається для відганяння овець та корів.

Аліл***у***я *(дн.-євр.)* – уживається в переносному значенні як надмірне вихваляння.

Альбо, *спол. (пол.)* – або.

Ал***я***рм, -у *(фр.)* – тривога.

Алярм***о***вий – тривожний.

Амба, *виг.* – уживається у значенні слів кінець, загибель.

Амв***о***н, -а *(гр.)* – підвищення для священика у християнському храмі.

Америк***а***нка, мерик***а***нка, марик***а***нка, -и – сорт картоплі, лушпиння якої має червоняве забарвлення; маленька курка.

Ам***і***нь, *невідм. (гр.)* – *перен.* кінець усьому.

Амун***і***ція, -ї *(нім.)* – зброя, військове спорядження.

Анатемізув***а***ти *(гр.)* – піддавати прокляттю.

Ан***а***фема, -и *(гр.)* – прокляття.

Андр***у***т, -у – солодке тістечко, вафлі.

Андул***я***ція, мондул***я***ція, -ї – завивка волосся.

Анід***е***, *присл.* – таки ніде, у жодному місці.

Ані***я***к, *присл.* – зовсім ніяк.

Ант***и***пко, -а – дідько, чорт.

Анц***и***христ, -а *(гр.)* – нечиста сила, дідько; безбожник.

Анцуг, -а *(нім.)* – костюм, уніформа.

Анцуг***о***вий – підтягнутий.

А***о***, *виг.* – вживається, коли необхідно звернути увагу на щось чи когось; ось!, дивись!

Ар***і***дник, -а – злий дух, чорт.

Арк***а***н, **-а** *(тюрк.)* – гуцульсько-покутський чоловічий круговий танець.

Арт***и***кул, -у *(лат.)* – правило.

Асентирув***а***ти *(вийшло з ужитку)* – брати до війська.

Ас***е***сор, -а *(лат.)* – засідатель, суддя.

Атак, *невідм. (вийшло з ужитку)* – приступ серця (він дістав атак серця).

Атент***а***т, -а – вбивство.

Ат***і***мія, -ї – неповага.

Атрам***е***нт, -у *(пол.)* – чорнило.

Атрамент***о***вий – фіолетовий, чорний і навіть червоний колір.

Атр***у***сь, *виг.* – вживається для відганяння кролів.

Афини, ***я***фини, -ів – чорниця.

Ахлик, -а – дерев'яна бочка малих розмірів для пива.

Ац***і***ба, *виг.* – уживається для відганяння пса.

А***я***, ай***я***, *част.* – уживається для підтвердження, рідше заперечення чиєїсь думки; так, ні, якраз.

А***я***кже, *част.* – уживається для ствердження якоїсь думки; так, зараз-таки, бач-який.

Б

Ба ц***и*** – а чи.

Б***а***ба, -и – наковальня.

Бабк***а***, **-и** – листок подорожника, який прикладають до рани, щоб спинити кровотечу; метелик; гартований металевий предмет, на якому клепають косу; вид Великоднього хліба; їстівний гриб.

Баб***о***рня, -і – прихисток спільного проживання перестарілих жінок.

Бавн***и***чка, -и – червоні вовняні нитки (часом цілий жмут), які звисали у жінок-покутянок з-під очіпка.

Б***а***гнет, байн***е***т, б***а***ґнес, -а *(нім.)* – штик-ніж. Слово походить від назви французького міста Бойонна, під яким відбулася битва 1641р.

Б***а***дати *(пол.)* – вислуховувати, оглядати хворого, тварину для визначення діагнозу.

Бад***я***, **-і** – велика бляшана посудина для розмішування розчинів тощо.

Байбар***а***к, **-а** – верхній короткий одяг горянина з овечого чорного або червоного кольору сукна.

Б***а***йда, -и – шматок хліба.

Байдикув***а***ти – марнувати час, нічим не займатися.

Б***а***йка, **-и** *(гол.)* – м'яка бавовняна тканина; різновид м'якого кошлатого сукна; дурниця.

Б***а***ки, -ів – мозок.

Б***а***лія, -ї – глибока бляшана посудина для прання чи купання.

Байбар***а***к (с-ще Печеніжин)

Б***а***ль, -ю, бал***ю***нок, -у, б***а***й, -ю – вечірка з танцями.

Б***а***льон, -а *(нім.)* – м'яч, камера; бити у б***а***льон – грати у футбол.

Балюв***а***тися – забавлятися.

Баляс***и***на, -и – точена, лита вертикальна деталь до поручнів на сходах, балконах, галереях.

Бамб***е***тля, бомб***е***тля, -і – дерев'яне розсувне ліжко, може служити як лава, широко використо-

Бараб***о***ля

вувалося майже до другої половини ХХ ст.; зразок міщанського меблярства, яке зазнало значних впливів польських столярних традицій.

Б***а***мкати, б***е***нькати – вдаряти у дзвін або в що-небудь металеве.

Банґ***о***ф, -у (*нім.*) – станція, залізничний вокзал.

Банд***а***ж, -***а*** *(фр.)* – бинтування, перев'язка.

Бандажув***а***ти – перев'язувати пораненого.

Банд***и***ґи гн***у***ти – пускатися побрехеньок.

Банд***у***р, -***а*** – польський охоронець.

Баніч***о***к, -чк***а*** – каструля малих розмірів.

Банкр***у***т, -а – той, хто втратив фінансову спроможність.

Б***а***нно, *присл.* – сумно, шкода, жаль.

Б***а***нта, бант***и***на, -и – дерев'яна перекладина, на якій сидять кури; сидіти на б***а***нтах.

Банув***а***ти – тужити.

Б***а***нуш, -а – страва з кукурудзяного борошна на сметані або на коров'ячому маслі.

Б***а***ня, -і – верхній купол церкви; кут, місце в селі, де добували соровицю – розчинену сіль.

Бан***я***к, бан***є***к, -***а*** – каструля.

Б***а***няс, -а – робітник солеварні.

Бараб***о***ля, бараб***у***ля, -і – картопля.

Барбен***и***ця, -і, барбен***и***чка, -и, бербен***и***ця, -і, бербен***и***чка, -и – діжка, малолітрова дерев'яна посудина на молоко.

Б***а***рда, -и – теслярська сокира.

Б***а***рки, -ів – в'язи; викинути за б***а***рки – взяти за плечі.

Барл***я***джі, борл***я***джі, -ей – чоловічі комбіновані чоботи із сукна і шкіри.

Б***а***рмиця, -і – кольчужна сітка, яка захищала нижню частину обличчя, шию, плечі.

Б***а***ртка, -и – вид холодної зброї гуцулів, опришків; нині – легкий топірець з кольорового металу,

яким підпираються чоловіки при ходьбі.

Басам***а***н, -у – смужка матерії, пришита до сукні.

Бат***и***ст, -у, бат***и***ста, -и *(фр.)* – тонка бавовняна тканина.

Б***а***тяр, б***а***кєр, -а *(угор.)* – пустий хлопець, пройдисвіт.

Б***а***хур, -а, бахурч***є***к, -а, бахур***є***, -***є*** – малий хлопець.

Ба***ю***р, -а – кольоровий шнур, яким підперезували запаски, фартухи.

Ба***ю***ра, -и – яма з водою.

Б***е***га, -и – незграбний товстун.

Б***е***з, -у – бузок.

Безр***о***га, -гої – свиня.

Б***е***льбас, -а, *зневажл. (тур.)* – велика дитина; вайлуватий і ледарюватий хлопець.

Бенд***є***к, -а – бджола великих розмірів, джміль.

Б***е***нькарт, -а – байстрюк; розгалужений, зайвий рядок при маркуванні городу при посадці картоплі.

Берк***є***цнутися – перекинутися.

Берл***и***н, -а – вид карети.

Бзд***і***ти – смердіти.

Бз***и***на, -и – бузина *(лік. рослина).*

Б***и***лень, -льня – нерозумний чоловік.

Б***и***нда, б***и***ндочка, -и – стрічка.

Бис***а***ги, бес***а***ги, -с***а***г *(рум.)* – сакви, вовняні спарені торби через плече.

Б***и***цкатися – брикатися, підкидати задні ноги (про худобу).

Бібк***о***вий лист, бібк***і***в лист – лавровий лист.

Бібль***о***тека, -и *(гр.)* – бібліотека.

Бис***а***ги (с. Мишин)

Біб***у***ля, -і, біб***у***ла, -и – дерев'яний предмет для промокального паперу.

Б***і***г, Б***о***га – Бог.

Б***і***галасі – так кажуть про запліднення свійської худоби.

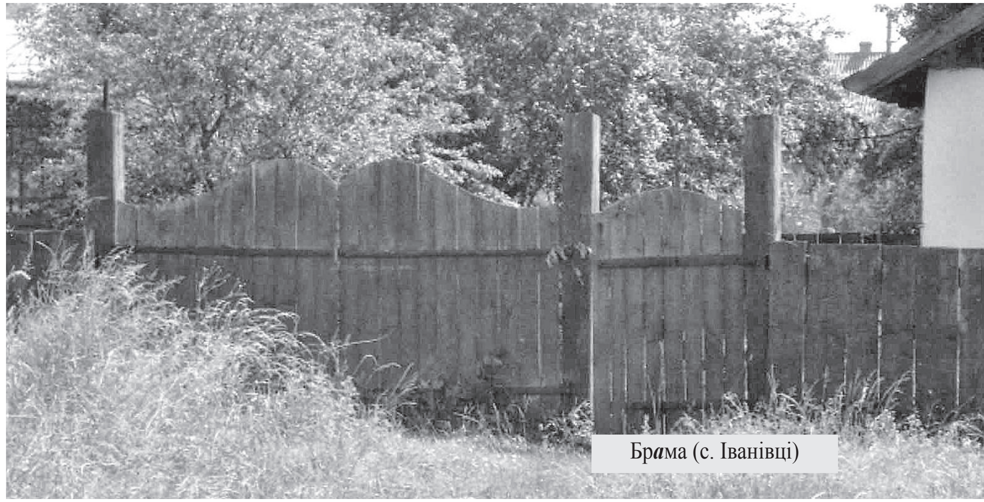
Бігм***е***, б***і***гме, *част.*– скорочено «Бога маю», або «Бог мені свідок, якщо збрешу».

Бізув***а***ти – чутися в силі.

Боднар (м. Коломия)

Біль, -я – різновид їстівних грибів (хрящ-молочник перцевий). Пішов на білі.
Бірше, присл.– більше.
Біс, -а, бісиця, -і, бісенята, бісенят – чорт, чортиця, чортенята.
Біскуп, -а (пол.) – польський релігійний чин.
Блавучити – дармувати, байдикувати.
Блимати – присвічувати.
Блуд, -у – помилка.
Блудниця, -і – гуляща дівка, покритка.
Бльотчик, -а – квиток, від слова білет.
Блят, -а – чавунне перекриття печі.
Бобирки, бобрики, -ів – козячий послід.
Бовван, -а – тупий чоловік.
Бовваніти – вивищуватися серед гурту.
Бовдур, -а – телепень; основа пічного димоходу.
Бовтати – помішувати якусь рідину.
Боднар, -я – майстер з виготовлення і ремонту ужиткових речей з дерева.
Боївкар, -я – повстанець.
Бокс, -у (англ.) – різновид шкіри на взуття (боксові чоботи).
Больфа, бульфа, -и – нарив на тілі у вигляді хворобливого пузиря.
Бомко, -а – дивакуватий чоловік, мати бомка – придурюватися, гнути бомка – говорити небилиці.
Бордюґ, -а – шкіряний міх.
Борзо, присл. (пол.) – швидко.
Борше, присл. – швидше.
Бoханець, -нця, буханка, -и – хлібина.
Брага, -и – сировина для горілки.
Брама, -и – ворота на подвір'я.
Брамка, -и – футбольні ворота.
Брамкар, -я – воротар.
Брандзоля, -і – підошва.
Бранка, -и – військовий призов.
Братрура, -и (нім.) – пічна ніша, у якій можна було тримати в теплі страву, воду.
Брацю, брацьов – брате, братчику.
Брикнути – швидко впасти.
Бриндзарь, -я – великий ґедзь.
Бриндушкє, -шок, бриндуші, -ів (рум.) – перші весняні фіолетові квіти.
Бринталь, -я – великий цвях.
Бритванка, -и – сковорідка.
Бричка, -и – вид кінного повозу.

Брама (с. Іванівці)

Бріфташка, -и (нім.) – гаманець.
Бровар, -я – пивоварня; пивовар.
Бромбас, -у – домашнє вино.
Бронзолєт, -а – браслет.
Броцак, -а – наплечник.
Бубен, -бна – ударний музичний інструмент.
Бубоніти – говорити щось собі під ніс.
Бугай, -я – бик.
Буджарня, -і – цех по виготовленню копченого м'яса та сала.
Будженина, -и – копчене м'ясо.
Будз, -у – овечий сир.
Будзік, -а – годинник з будильником.
Будлік, -а – будяк.
Бузьок, бузька – лелека, чорногуз.
Бузя, -і – обличчя, щічки.
Бук, -а – дерево, патик, гілка.
Буна, -и – кам'яна гідроконструкція для регуляції річища.
Бурдей, -ю – холодна хата, перен. будинок розпусти.
Буркало, -а – водяний вир.
Буркати – тручати, штовхати.
Бурки, -рок, чуні, -ів – високе, до колін ватне взуття, на яке одягали галоші.
Бурса, -и (лат.) – гуртожиток для учнів.
Бурсак, -а – мешканець гімназійного гуртожитку, неофіційна назва учня ПТУ та інтернату в радянські часи.
Бутин, -а – вируб лісу.
Бутля, -і – великоємкісна скляна посудина.
Буцегарня, -і – карцер.
Буцкати, буцати – бити, колоти рогами (про козу, барана).
Б'юрко, -а, бюрко, -а (фр.) – канцелярський стіл з багатьма шухлядами, часом удекорований різьбленням.

В

Вакації, -ій *(лат.)* – канікули.
Вакованє, -є – евакуація.
Валанцатисі – ходити без діла.
Валашати – кастрували поросят.
Валашінник, -а – той, хто каструє поросят.
Валєтисі – лежати в бруді, забруднюватися.
Валувати – кричати.
Вальці, -ів *(нім.)* – пристрій для перетирання зерна у млинах.
Вальцувати, вальцювати – пропускати між вальцями (технологія обробки бляхи).
Ванєнка, -и *(нім.)* – мала ванна.
Вар, -у – компот із сухофруктів, узвар.
Варівкий – гострий на язик.
Варстат, -а – цех.
Варта, -и – сторожа.
Вар'ят, варіят, -а – божевільна людина, нерозумний, безглуздий чоловік.
Васаг, -а – віз.
Васервага, -и *(нім.)* – водомір, рівень.
Ватаг, -а, ватажок, -жка – той, хто стоїть на чолі загону.
Ватра, -и – вогнище.
Вберя, -і – одяг.
Вбоє, вба, вбі, вбидві – обидва, обидві.
Введеніє, -є – Введення, релігійне свято в пам'ять приведення трирічної Марії, майбутньої Богородиці, до Єрусалимського храму на виховання.

Веретено (м. Коломия)

Ввихатисі – швидко, прудко рухатися, працювати, бігти.
Вговтати, вговтатисі – заспокоїтися, вговорити, переконати.
Ведля згоди – задля злагоди.
Велико, *присл.* – багато.
Вельон, -у – весільний білий вінок молодої.
Вензунка, -и – вуджене м'ясо.
Вено, *невідм.* – масть у картах «піка».
Верем'є, -є – погода, гарна погода.
Верета, -и – вовняна ковдра.
Веретено, -а – точений з дерева пристрій для снування ниток з вовни.
Верства, -и, верстваки, -ів, верствак, -а – ровесники, одноліток.

Вертеп, -у *(слов.)* – ряджені виконавці веселого дійства під час Різдвяних свят.
Вертлюх, -а – металевий пристрій, який використовують для припинання на ланц худоби або собаки.
В'єзи, -ів – м'язи, тильна частина шиї.
Вздріти – побачити.
Взнаки, *присл.* – внаслідок.
Взнимні, вздним'є – відчепися.
Вивірка, вів'юрка, -и – білка.
Виглянцувати – відполірувати.
Виделка, -и, виделець, -льця – вилка.
Видіти, вигіти – бачити.
Видко – видно.
Вижмакати – випрати.
Визбиратисі – гарно одягнутися.
Визвіритисі – озлобитися.
Визирати – виглядати.
Вилекрімувати – повертати з війська.
Виправа, -и – посаг.
Випринки, -нок – агрус.
Виріджєти – відправляти кудись у дорогу, на весіллі чи похороні.
Висціговий – акуратний.
Вифасувати – отримати якісь матеріальні цінності з банку, каси чи від приватної особи.
Вицофатисі – вибратися.
Віват, *виг. (лат.)* – уживається для привітання.
Вівкати – тонко пищати.
Вівороть, -і – вивернутий одяг.
Відай, відав, відайка – мабуть, напевно, здається.
Відданиця, -і – дівчина на відданні.
Відкараскатися – збутися чогось недоброго.
Відкатувати – відбути тяжке фізичне покарання.
Відків, *присл.* – звідкіля.
Відклигати – набратися сил після хвороби.
Відмалку, *присл.* – з маленької дитини, з дитинства.
Відорщі – Водохреща, свято Богоявлення.
Відпокутувати – відробляти гріхи.
Відпуст, -у – храмове свято, церковний обряд, під час якого масово відпускають гріхи, прощення.
Відти, відтика, відки, відків, відси, *присл.* – звідти, звідтіля, звідки, звідсіля. Маріє, відки вітер віє.
Візвіритисі – подивитися лютим поглядом.
Війт, -а *(нім.)* – сільський староста.
Віко, -а – верхня частина труни.
Вілія, -ї – вілла.
Вімні, -і – вим'я.
Вінда, -и *(пол.)* – підйомник, ліфт.
Вінкель, -кля *(нім.)* – кут, кутник, ріг будинку.
Вінклювати, вінтлювати – ставити на кут.
Віно, -а – весільні дари, посаг.
Вінчування, віншування, -я – вітання.
Вірли, -ів – орли.
Вісільи, -и – весілля.
Віхірєтисі, *ірон.* – виспатися.
Віхітрєтисі – хитрувати.
Віходок, -дка – туалет.
Віхоть, -хтя – жмут соломи.
Віц, -а *(нім.)* – анекдот, жарт. Можливо, запозичене від слова «віса», один із жанрів поезії скальдів –

норвезьких та ісландських поетів середньовіччя.

В***і***чко, -а – круглий отвір у дверях.

В***і***шак, ***-а*** – вішалка.

Вішік***є***, ***-є*** – вишиття.

В***і***штрикнути – вискочити.

В***і***шьта, *присл.* – вправо.

Вй***о***, *виг.* – окрик, яким підганяють коней.

Вмлів***а***ти – втрачати свідомість.

Вмл***і***віч, *присл.* – в один момент.

Вн***а***дитися – зачастити, почати часто заходити.

Вн***ю***х, -а – риба сімейства сомових, яка веде нічний спосіб життя, житель чистих гірських потоків і річок; *перен.* – непристосований до життя чоловік.

Водн***о***, *присл.* – повсякчас, завжди.

В***о***йна, -и – війна.

Вол***і***ти – хотіти, бажати, жадати.

Вол***і***чка, -и – шерстяна нитка для вишивання.

В***о***ло, -а – розширена частина стравоходу багатьох птахів, де тимчасово перетравлюється їжа; ожиріле підборіддя.

Волов***і***д, -в***о***да – грубий шнурок («водити вола»); налигач, який виготовляли з клоччя; відходи від лляного або конопляного прядива.

В***о***локи, -ів – річкова сітка для вилову риби.

В***о***лох, -а – загальна назва поселенця з Придунайських князівств і Трансильванії, з яких у другій половині XIX ст. утворилися румунська і молдавська нації.

Волоц***ю***га, -и – бездомна людина; те саме слово вживалося й щодо жінки-повії.

Волоч***и***тисі – тинятися, вештатися без діла, бродяжити.

Вор***и***ннє, -і – огорожа з вертикальних колених смерекових стовбурів та горизонтальних довгих кругляків.

В***о***ркати, відв***о***ркуватисі – бурчати, відсварюватись, огризатись.

Вор***о***плян, -а – літальний апарат.

Ворот***а***р, ***-я*** – Великодня гра на церковному подвір’ї.

В***о***ти, -ів *(пол.)* – знаки подяки за зцілення душі й тіла.

Вошкув***а***ти, вошкув***а***тисі – бити воші.

Вощан***и***й – змащений воском.

Впер***і***щити – сильно вдарити.

Вповід***а***ти – розповідати.

Враж***і***ння, -я – враження.

Врект***и*** – наврочити.

Вр***о***ки, -ів, вр***о***к, -у – загальний стан слабості від заздрісного погляду або дій.

Встид***а***тисі – соромитися.

Встидл***и***вий – скромний.

Втвор***и***ти, відтвор***и***ти, відп***е***рти – відчинити.

В***у***глі, -ів – вугілля.

В***у***двуд, -а – одуд, птах.

В***у***йко, -а – мамин брат. Інколи вуйком горяни називають ведмедя.

В***у***йна, -и – мамина сестра.

В***у***рда, -и – солодке створожене молоко, яке вже не придатне до кип’ятіння, після варіння якого залишається сир.

В***у***рдитися – скипати (про молоко).

В***у***ставка, -и – вишиття на жіночих і дівочих сорочках у ділянці передпліччя, на рукавах.

В***у***тінка, -и – кутасик на вишитій сорочці.

В***у***тлий – непевний, слабкий, благенький предмет, якому чогось бракує.

Вфасув***а***ти – дати.

Вщ***у***лити – кинути щось, аби опісля не знайти.

Г

Га, *виг.* – уживається як відгук на звертання; що?

Габль***о***тка, -и – низька засклена вітрина для експонування різних предметів, використовується у виставкових залах, музеях.

Г***а***дина, -и, г***а***дь, -і, гад***є***, ***-є*** – гадюка, гадюки.

Газм***а***ска, -и – протигаз.

Г***а***й-г***а***й, *виг.*– начувайся.

Гайд***у***к, ***-а*** *(угор.)* – у XV-XIX ст. у південних слов’ян повстанець-партизан; найманий поліцай; різновид голубців з бурякового листя, зварених на кислому молоці.

Гайнув***а***ти – марнувати.

Гай***о***вий, гаєв***и***й, -ого – державний лісовий обхідник.

Г***а***йта, г***а***тьта, *присл.* – вправо.

Г***а***йц, -у *(нім.)* – тиск.

Гайцув***а***ти – додавати жару.

Гайшт***у***к, ***-а*** – галстук.

Г***а***кенкрейц, гакенкр***а***йц, гакенкр***о***йц, -а *(нім.)* – свастика.

Гал***а***й-бал***а***й – гармидер.

Гал***а***йкати, галак***а***ти *(іуд.)* – голосно розмовляти, шуміти.

Галам***а***ґа, -и, *жарт.* – рот.

Гал***а***тан, -а – пришелепкуватий, крикливий чоловік.

Г***а***лиця, -і – ворона.

Г***а***лі, гал***і***, -ів – м’ясні лотки на ринку.

Гал***у***нка, -и – зварене в цибулинні яйце, яке має темно-золотаве забарвлення; крашанка.

Г***а***льба, -и *(нім.)* – півлітрова скляна кварта, кухоль.

Г***а***ль-п***а***ль, *присл.* – як-небудь, нашвидкуруч.

Галь***о***н, -а, галь***о***на, ***-и*** – тасинка, стрічка, вишита золотими або срібними нитками.

Галь***о***п, -у *(фр.)* – швидка їзда, біг.

Галь***о***рка, -и, галь***о***рка, -и – останні ряди в театрі, кінотеатрі, класі.

Гамс***е***лити – бити, духопелити когось-небудь.

Гамув***а***ти – угамовувати, заспокоювати.

Гандал***я***пати – прибріхувати.

Гандраб***а***тий – довготелесий, вайлуватий.

Гараздув***а***ти – порядкувати.

Гар***а***пник, -а *(нім.)* – батіг із металевим руків’ям.

Гарб***а***та, герб***а***та, -и *(пол.)* – чай із цвіту рослин.

Г***а***рда, -и *(фр.)* – деталь холодної зброї, призначена для захисту кисті руки.

Г***а***рмір, -мору – гармидер.

Гарувати – тяжко працювати; жити в нужді.

Гарундер *(нім.)* – йди геть звідси.

Гарчєк, -а – дерев'яна посудина на молоко.

Гаспид, -а *(гр.)* – чорт.

Гать, -і *(швед.)* – перегорода для стримування течії ріки.

Гауптах, гоптах, *присл. (нім.)* – струнко; стати на гоптах.

Гафтованє, -є – вишивання гачком.

Гахкати – вибухати.

Гезди, гозди, гоздечки, *присл.* – ось тут, отутечки.

Гей, *спол.* – наче, ніби, мов.

Гейби, гейбички – ніби, здається.

Гельма, -и – військовий шолом.

Генде, гендички – ось де.

Гендель, -для, *зневажл.* – торгівля.

Гендлювати – торгувати, бізнесувати.

Гендляр, -а – торговець.

Гепнутисі – впасти.

Гечіпечі, -ів – плоди шипшини.

Гзинемец, -мця – верхня частина селянської печі, декоративне завершення; карниз.

Гибель, гимбель, -блє – ручний столярний інструмент, різновид рубанка.

Гиблівка, -и – тонкий шар деревини, стружка, відходи, які часом використовували для виготовлення штучних квітів на весільне деревце.

Гиблювати, гимблювати – стругати рубанком.

Гидити – бридити.

Гикавка, -и – ікавка.

Гикати – ікати.

Гилити – радити, рекомендувати.

Гиндри, гиндрики бити – лайдакувати.

Гиркатисі – пересварюватися.

Гиря, -і – чуприна.

Гицель, -цля – комунальний службовець магістрату, який займався виловом блудних псів.

Гици – брати когось на сміх.

Гійкати – вигукувати, дивуватися, обурюватися.

Гіллє, -є – густі гілки.

Гінзель, -зля, гиндзель, -дзля – латунна або мідна вистріляна частина кулі.

Гладунец, -нця – керамічний посуд для молока, глечик; інколи вживалося щодо зовнішнього вигляду повної людини.

Глевкий, глейкуватий – густий, масний, глиноподібний заміс; так кажуть про погано випечений хліб.

Глинниця, -і – місце для вибирання глини на різні господарські потреби та для різних ужиткових речей.

Глипнути, глипнутисі – подивитися, підглянути.

Глици, -і – хвоя; також кіл у плоті.

Гліт, глоту – густий колючий кущ.

Глота, -и – тиснява, черга, велике скупчення людей.

Глотитися – проштовхуватися крізь юрбу.

Глухман, -а, *ірон.* – глухуватий чоловік.

Глянц, -у – блиск.

Глянц-папір, -перу – шліфувальна шкірка.

Гнилєк, -а, гнилий, -ого, гнилоші, -лош, *ірон.* – лінива людина.

Гнилиці, -лиць – сорт грушок-дичок.

Гноєнка, -и – рідкий коров'ячий гній.

Гогози, -ів – лісові ягоди.

Годен – має силу щось зробити.

Гойний – щедрий, розкішний.

Голобиськи – ходити босоніж.

Головні, -і – спалене дерево, грань, інколи цим словом називають паразитів у зерні або зіпсуте зерно.

Головосіки, Главосіки – релігійне свято – усічення голови Івана Хрестителя, припадає на 11 вересня.

Голосник, -а – динамік, підсилювач звуку.

Голубінка, -и – рід їстівних грибів.

Гольшруба, -и *(нім.)* – шуруп.

Голяр, -я – перукар, дослівно – людина, яка голить.

Гонвед, -а – угорський вояк.

Гонде, *присл.* – ось там.

Гонитися – вести розбещений спосіб життя.

Гонір, -ору – гордість, себелюбство.

Гонорний – гордовитий.

Гопкати – підскакувати.

Горбатка, -и – груботкана спідниця, яку на Покутті підв'язували поясом.

Горжетка, -и *(фр.)* – жіночий або дівочий верхній одяг містян за польських часів.

Горілиць, горілиць, *присл.* – обличчям доверху.

Горнець, -нця, горнє, -єти, горнєтко, -а – керамічна посудина для приготування їжі в печі, часом бувала задротована, щоб не тріскала від жару.

Гортка, -и – жменя.

Горьичка, -и – температура.

Гостець, -тця – хвороба суглобів, на яку хворіли переважно сільські жінки, які полоскали взимку льон. «Ходит, як гостец, по кістках», – так казали про неприємну людину.

Гостинец, -нцє – головна дорога, шлях.

Гоцки – підскакувати на конику.

Градаус – йти прямо, направці.

Гранда, -и – стовпотворіння з виясненням стосунків.

Грань, -і – розпечені залишки згорілого дерева або вугілля, жар. «Сидит, як на грані», – так говорили, коли людина помітно хвилювалася або поспішала.

Грати грека – хитрувати, придуруватися. У давнину вважалося, що греки-купці – хитрі й скупі.

Грєда, -и – дерев'яна жердина, яку монтували в оселі над піччю для полотна та одягу.

Грибар, -я – грибник.

Гризота, -и – біда, неприємність, клопіт.

Гритке, -ток – кольорові олівці.

Грітка, -и – невеликий город біля оселі.

Гріш, гроша – дрібна монета.

Громадити – згрібати сіно в копицю.

Груба, грубка, -и – піч.

Груда, грудка, -и – затвердла земля.

Гугнявити – говорити в ніс.

Гужтруд, -а – трудова повинність для тих, хто мав коней, дослівно – гужовий транспорт, тобто тяглова сила в радянський час.

Г***у***здратисі – довго щось шукати.
Гуз***и***читисі – суватися на одному місці.
Гуз***и***ця, -і, гуз***и***чник, -а, *жарт.* – сідниця.
Г***у***зла, -и – губна гармоніка.
Г***у***к, г***у***ркало, -а – водоспад.
Гул***ю***кати – сваритися.
Г***у***пати – стукати.
Гур***а***льня, -і – підприємство, на якому виробляють міцні алкогольні напої.
Г***у***ркало, -а – джерело.
Г***у***рма, г***у***рмочка, -и – натовп.
Гусл***і***нка, гусл***є***нка, -и – зварений кисломолочний напій.
Гут***а***тисі – заспокоюватися чимось.

Ґ

Ґабзув***а***ти – насмішкуватися.
Ґазд***а***, ***-и***, газд***и***ні, -і – господар, господиня.
Ґалам***а***ґа, -и, *ірон.* – обличчя.
Ґал***є***рія, -ї – веранда.
Ґаль***о***п, -у *(пол.)* – швидкий біг коня навскач.
Ґаль***о***пом, *присл.* – дуже швидким бігом.
Ґаль***о***пувати – бігти галопом (про коня) або їхати на конях галопом; робити щось дуже швидко.
Ґам***а***ші, -м***а***ш – сукняні обмотки, онучі в період Першої світової війни, зокрема у вояків УСС.
Ґамбар***а***с, -у – неприємність, критична ситуація.
Ґ***а***музом, *присл.* – все разом.
Ґ***а***ндж, -у – дефект, недолік, вада.
Ґандж***а***р, -а – кинджал.
Ґанджув***а***ти – докоряти.
Ґандраб***а***тий – худий, довготелесий, високий чоловік.
Ґ***а***нити – докоряти, сварити.
Ґ***а***нц, *присл. (нім.)* – зовсім, цілком.
Ґар***а***, ***-и*** – підвода з високими бортами.
Ґарч***є***к, -а, ґарн***и***ч, -а – дзбанок.
Ґат***у***нок, -нку – перший сорт.
Ґ***а***фтка, -и – гачок для защіпання штанів, спідниць, блуз тощо.
Ґ***а***чі, -ів, ґач***є***та, -чєт – домоткані суконні штани з конопляного або лляного полотна чи білого сукна.
Ґв***а***вт, *виг.* – заклик про допомогу.
Ґв***е***р, ґв***и***р, -у *(нім.)* – гвинтівка.
Ґ***е***ґнути, *ірон.* – вмерти.
Ґ***е***дзь, -я – овід, комаха, яка живиться кров'ю.
Ґелев***а***тий, *ірон.* – череватий.
Ґ***е***лево, -а – черево.
Ґел***е***тка, ґіл***е***тка, -и *(рум.)* – чверть корця, за мірою сипучих тіл становить 25 кг; мілка дерев'яна діжка.
Ґемб***а***ч, -а, ґемб***а***тий, *ірон.* – губатий.
Ґер***а***ус, *виг.* – забирайся геть.
Ґерд***а***н, ***-а*** – різновид намиста, жіноча нашийна прикраса з бісеру.
Ґ***е***тто, *невідм.* – у середньовічній Європі відмежовані від зовнішнього світу райони або квартали міста, відведені для примусового поселення груп людей певної раси, нації, релігії.
Ґеш***е***фт, -у *(іуд.)* – торгова оборудка.

Ґ***є***мба, -и – губа.
Ґз***и***мс, -у – металевий край кухонної печі.
Ґз***и***тися – бавитися, пустувати.
Ґ***и***рниц, -нца – дволітрова металева ємкість для сипучих продуктів.
Ґінць***ї***ри, -ів – овальне дахове покриття.
Ґлаг***о***їти – задобрювати.
Ґл***і***д, ґл***о***ду – черга, ряд.
Ґм***і***на, -и *(пол.)* – сільська рада.
Ґн***і***т, ґн***о***та – спецтканина з натуральних волокон для горіння у газових лампах, свічках.
Ґ***о***льцшуґи, -ів – шкіряне взуття на дерев'яній основі.
Ґ***о***ндзлі, -ів – скручені кульки шерсті у тварин, козячий послід.
Ґ***о***нта, -и – покрівля на гуцульських хатах з тесаного дерева.
Ґ***о***нталь, ґ***о***нтар, -я, ґонт***а***рик, -а – великий та малий кований цвях.
Ґ***о***рсик, -а – кептар.
Ґр***а***жда, -и – гуцульська хата у вигляді замкнутого кола.
Ґр***а***лі, ґр***а***л – ручний залізний сільськогосподарський реманент широкого призначення з дерев'яним руків'ям.
Ґр***а***нда, -и – сварка.
Ґр***а***с, -у – сільськогосподарський механічний реманент, який використовують на полях, розрихлюючи ґрунт.
Ґраскув***а***ти – розрихлювати ґрунт.
Ґрасув***а***ти – тинятися без діла.
Ґр***а***тка, -и – зошит з арифметики, у клітинку.
Ґратулюв***а***ти – вітати.
Ґратул***я***ція, -ї *(нім.)* – вітання.

Ґ***о***льцшуґи (м. Коломия)

Ґр***а***фка, -и – шпилька.
Ґр***е***йцар, -а *(нім.)* – крейцар – дрібна грошова одиниця при Австро-Угорщині.
Ґр***е***чний – вихований, чемний.
Ґр***е***чність, -ності – високий рівень культури, вихованості.
Ґриндж***о***ли, гранж***о***ли, -ів – низькі кінні сани; лижі; часом так у місті називали ковзани.
Ґр***и***сік, -у – кукурудзяне борошно.
Ґр***і***с, -у *(пол.)* – зерно грубого помолу, висівки.
Ґр***у***нь, -я – гірський верх.
Ґ***у***ґлі, -і – шерстяний верхній одяг у гуцулів.
Ґ***у***дз, -а – відросток гілки від головного стовбура дерева, найтвердіше місце в дошці; шукати собі ґудза – шукати зачіпки, неприємностей.
Ґудзув***а***тий – вузлуватий.
Ґ***у***здратисі – дуже довго збиратися.
Ґ***у***льний – єдиний.
Ґумак***є***, ***-і***в – гумові чоботи.
Ґ***у***нцвот, -а – пустий, нечемний чоловік.
Ґур***а***льня, -і – винокурня.

Д

Д***а***мка, -и – велосипед, який спеціально сконструйований для дівчат і жінок.

Д***а***нец, -нца – танець.

Дант***и***ст, -а *(фр.)* – зубний лікар.

Данцув***а***ти – танцювати.

Дар***а***ба, -и *(рум.)* – лісосплав, який супроводжують плотогони.

Дармов***и***с, -а, дармов***и***са, -и – точена дерев'яна прикраса у вигляді дзвіночка, яку кріплять на свічники, люстри.

Дах***і***вка, -и – черепиця.

Дв***и***гати, двиґ***а***нити – пересувати, піднімати тягар.

Двор***е***ць, -рц***я*** – залізничний вокзал.

Д***е***брі, -ів – густий ліс, чагарник, дика місцевість, непрохідні хащі.

Д***е***готь, д***е***гтя, д***е***хоть, д***е***хтя – мазут, відходи з переробленої нафти, яку продавали в діжках на базарах, для натирання взуття, покриття огорож, змащування коліс у підводі тощо; густе машинне масло, солідол.

Д***е***ка, -и *(нім.)* – верхня частина щипкового музичного інструмента.

Делікв***е***нт, -а *(лат.)* – людина, яку мають знищити.

Денц***і***вка, -и – мала сопілка з денцем, яка виготовляється в основному з ліщини, лози.

Д***е***рга, -и *(тур.)* – товста груба тканина; рядно, покривало, килим.

Дерг***і***вка, -и – пристрій для розчісування прядива.

Деревц***е***, -***я*** – прикрашена кольоровими стрічками і квітами молода ялинка. Використовується під час весілля, на похороні, коли ховають дівчину або парубка, а також після того, як ставлять верх на хаті.

Дерев'***ї***нкє, -нок – дерев'яне взуття, яке масово використовувалося під час німецької окупації.

Дерк***а***ч, -***а*** – дитяча дерев'яна забавка; народний шумовий інструмент з рухомим пристроєм, обертання якого супроводжується деренчанням; невеликий перелітний птах з жовтувато-сірим опеpенням, який відзначається характерним скрипучим криком.

Десп***е***кт, -у *(лат.)* – образа.

Дефенз***и***ва, -и *(фр., пол.)* – оборонна тактика на війні; польська поліційна служба в 1918-1939 роках.

Дефіл***я***да, -и – урочистий похід містом.

Д***є***ді, -і – тато.

Д***є***к, -***а*** – дяк.

Дєкув***а***ть – дякую.

Дж***у***р, -у – рідке болото.

Дж***у***ркало ***див.*** г***у***ркало.

Дж***у***с, -а – нечисть.

Дзв***у***нка, -и – масть у картах.

Дз***е***р, -у *(рум.)* – відціджене кисле, знежирене молоко; сироватка.

Дз***е***рніта, -ніт – обсмажене гарбузове насіння.

Дз***и***ґар, -а – сигарета.

Дзиґарн***і***чка, -и – мундштук.

Дзиґ***а***рок, -рка – годинник.

Дз***и***глик, -а – стільчик з отвором, на якому сидять шевці.

Дзигон***і***ти, дзигот***і***ти – трястися від холоду, страху, хвороби.

Дзь***о***бати – довбати.

Дзьомб***е***ла, -и – один із елементів у кінській упряжі, зокрема вуздечки.

Дзюб***е***нька, -и – черезплечна шкіряна сумка, яку носили парубки правобережних сіл Коломийщини.

Дз***я***вкати – гавкати.

Дзявот***і***ти – скиглити.

Д***и***бати – кульгати; поволі йти.

Дивідесь***є***ть – дев'яносто.

Дидик***а***ція, -ї – посвята.

Диж***у***р, д***и***жур, -у – чергування.

Д***и***к, -а – дикий кабан, вепр.

Д***и***кта, -и – фанера.

Дик***у***нки, -нок – тимчасова дерев'яна споруда від дощу.

Дин***а***мко, -а – велосипедний електрогенератор.

Дискр***е***тно, *присл.* – делікатно.

Диспоз***и***ція, -ї *(лат.)* – наказ або розпорядження керівника.

Дист***а***мент, тест***а***мент, -у – документ на власність землі; заповіт.

Дистил***я***рня, -і – підприємство з переробки нафтосирівцю.

Дит***и***нець, -нця – назва центральної частини укріпленого міста, огороджена стінами, бастіоном.

Дихав***и***ця, -і, д***и***хавка, -и – хвороба горла.

Дичин***а***, -***и*** – дикі птахи й звірі, на яких полюють і з яких готують їжу.

Д***и***чка, -и – дикоросле фруктове дерево.

Дичь, *жарт.* – відлюдник.

Д***и***шель, -шля – тягловий пристрій для коня у підводі або санях. Закон, як дишель: куди зайшов, туди й вийшов.

Дівк***є***, -в***о***к – дівчата.

Дів***о***чити, дівув***а***ти – ходити з дівчатами і парубками.

Дівч***у***р, -***а*** – не надто слухняна дівчинка-підліток.

Д***і***д, -а – добрий дух з бородою, який живе у бузинових хащах; охоронець домашнього вогнища.

Д***і***дич, -а – великий землевласник, сільський пан.

Дід***у***х, -а – в'язаний житній сніп, який ставили у кутку господи при Різдвяній родинній вечері.

Дійн***и***ці, -і – дерев'яна діжка для доїння корови.

Діл***е***тка, -и – діжка.

Дітв***а***к, -а – підліток.

Діт***и***ска, -т***и***ск – пустотливі діти.

Дітл***а***шє, дітлашн***є***, -і – дрібні діти.

Дл***у***бати, дл***у***батисі – перекладати, довго перебирати що-небудь, копирсатися в чомусь, відшукуючи щось.

Дн***и***на, -и – день.

Дн***и***нка, -и – скороминулий день.

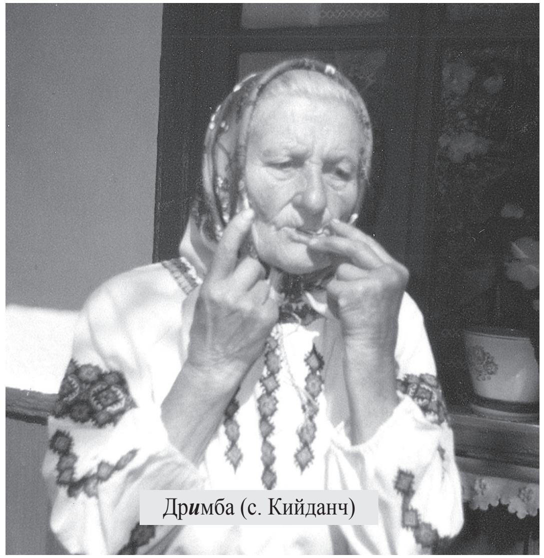
Дн***и***ськи, *присл.* – нині, сьогодні.

Д***о***вбанка, -и – дерев'яний верстат для обробки зерна.

Д***о***вбач, -а – дятел.

Д***о***вбня, -і – важке дерев'яне знаряддя, часом обковане металевими обручами, з руків'ям, за допо-

могою якого розколюють дрова, забивають кілки тощо.
Доган, -а – ремамент для довбання твердої породи ґрунту, кайло.
Доглупатисі – здогадатися.
Доли, долі, *присл.* – вдолині.
Долішній – низинний.
Домарство, -а – господарство.
Допантрувати – доглянути.
Допастися – накинутися.
Допіру, допервa, *присл.* – щойно, тільки що, до часу.
Доразовий – екстренний.
Дорєду, *присл.* – до порядку.
Дорінник, -а – посудина боднарської роботи з м'якої породи дерева, прорізною різьбою, випалюванням, невеликої циліндричної форми.
Дорнєнка, -и – сокира.
Досвіток, -тку – світанок.
Доста, *присл.* – досить, достатньо.
Достарчити – пристарати.
Достеменно, *присл.* – безперечно, напевно, точно так.
Достоту, *присл.* – доволі, точно.
Дощівка, -и – вода, яка стікала з дахів і яку домогосподарки використовували на побутові потреби.
Драб, -а, драбуга, -и, *зневажл. (чес.)* – раб, нікчемний чоловік.
Драгун, -а – військовий вершник, кавалерист.
Драґон, -а – задня напоясна планка на двох ґудзиках, яку пришивали на плащі.
Драниця, -і, дранка, -и – тонкі смужки хвойної породи, позбивані квадратами навхрест, які використовують для замащування глиною стелі; полатана сорочка.
Дрантивий – порваний, зіпсутий.
Дрантюх, -а, дранті, -я – обірванець, порваний мішок, костюм тощо.
Драп, -у *(фр.)* – густа шерстяна або напівшерстяна тканина, призначена для пошиття верхнього одягу.
Драпак, драпач, -а – сухий березовий віник.
Драпати – шкрябати; втікати.
Драпіжний, драпіґа, -и – хуліган, забіяка.
Дратва, -и – міцна нитка, якою шиють взуття.
Дримба, -и – один із найдавніших духових язичково-щипкових музичних інструментів.
Дримбак, -а, дримбачка, -и – людина, яка грає на дримбі; *перен*. тріснутий горщик.
Дрислінкє, -нок – сорт сливок.
Дристати – дістати розслаблення шлунка.
Дристун, -а – боягуз.
Дробарка, -и – машина для подрібнення каменю.
Дровітня, дривітня, -і – піддашшя біля хати, де заготовляють дрова.
Дротар, -я – майстер, який обплітає дротом надтріснуті або й нові горщики.
Дрочити – дражнити.
Дружба, -и, дружка, -и – весільні свідки молодих, хтось із близьких неодружених родичів або друзів.
Дружчити – ходити у свідки до молодих.

Дримба (с. Кийданч)

Друлівник, -а – ручне свердло для роботи по дереву.
Друшлєк, -а – посудина з отворами для проціджування їжі (пирогів та ін).
Дрюччі, -і – патики, походить від слова дрючок.
Дубасити – бити.
Дубелтівка, дубельтівка, -и – рушниця з двома цівками.
Дуда, коза, -и – волинка – духовий народний музичний інструмент, який складається з кількох сопілок і шкіряного мішка, у який надувають повітря.
Дуди, -ів – манжети в сорочці.
Дудлити – випивати.
Дудуритисі, *насмішк.* – виставлятися, показуватися, мати себе за щось величне.
Дукат, -а *(іт.)* – давня розмінна монета.
Дулі, -ів – сорт грушок.
Дум-дум – розривна куля.
Дундук, -а, *ірон.* – телепень.
Дупак, -а – хлоп'яча, кавалерська гра на Великдень біля церкви. Дослівно бити у дупу (сідницю), після удару треба відгадати, хто вдарив.
Дурбас, -а, *насмішк.* – дурень.
Дуреньство, -а – дурниця, нісенітниця.
Дутися – натужитися, гніватися, ображатися.
Дучка, -и – діра, яма, нора, барліг.
Дюґнути – кольнути чимось гострим.

Е

Евентуально, *присл. (лат.)* – точно так.
Екзекутор, -а *(лат.)* – кат.
Екзекуція, -ї *(лат.)* – тілесне покарання.
Екзецирка, -и – виправка.
Екзиля, -і – вигнання.
Екзорти – релігійне вчення, уроки релігії.
Емерит, -а *(лат.)* – пенсіонер.

Є

Єгомосць, -я *(пол.)* – священик.
Єдваб, їдваб, -у *(нім.)* – шовк.
Єдвабний, їдвабний – шовковий.
Єйці, єєць – яйця.
Єк, *спол.* – як.

Ж***о***рна (с. П'ядики)

Ж

Ж***а***лива, ж***і***лива, -и – кропива.
Жал***о***ба, -и, жал***о***би, -ів – траур.
Жар***і***вка, -и – лампочка до кишенькового ліхтарика.
Жбурл***є***ти – кидати.
Жв***а***кати, *жарт.* – жувати.
Жвинд***і***ти – бурчати.
Жгр***е***бло, згр***е***бло, -а – металева скребачка для догляду за шерстю домашніх тварин.
Жд***ю***ґнути – вдарити під бік.
Жел***і***зко ***див.*** зал***і***зко.
Ж***е***рдка, ж***е***ртка, -и – підвісна дерев'яна планка в оселі, на яку вішали ліжники, покривала.
Ж***е***рти, *образл.* – їсти.
Жив***и***ця, жив***и***ці, -і – смола, сік з хвойного дерева.
Ж***и***во, *присл.* – швидко.
Ж***и***д, -а, жид***і***вка, -и, жидин***є***, ***-є***, жидин***є***та, -н***є***т – єврей, єврейка, єврейські діти.
Жил***є***тко, -а – бритва.
Ж***и***чити – позичати.
Жнєк***а***ти, жмак***а***ти – терти прання.
Ж***о***внір, -а *(пол.)* – так до половини XX ст. називали в наших краях всіх без винятку військових.
Ж***о***ліб, -а – дерев'яне подовгасте заглиблення для харчування тварин, стікання рідини.
Ж***о***рна, ж***о***рен – плескаті, круглої форми тверді камені різних діаметрів, які вручну або механічним способом мололи зерно на борошно.
Жорнув***а***ти – молоти на жорнах.
Ж***у***жіль, жуж***е***лиці, -і – попіл.
Журав***е***ль, -вл***я*** – дерев'яна конструкція з противагою біля колодязя, з допомогою якої легше підіймати наповнене водою відро.

З

Заафер***о***ваний – заклопотаний.
Заб***а***вити, заб***а***витисі – зайняти чимось, захопити, зайнятися якоюсь справою.

Забаг***а***нка, -и – примхливе бажання, каприз.
Заб***е***мбати – заморочити.
Завдав***а***ти – допомагати висадити кудись (на віз).
Завд***а***ток, -тку – аванс.
Зав'***є***ти – зів'яти.
Завір***е***ний – насуплений.
Зав***і***ритисі – подивитися косо, люто, спідлоба.
Завч***є***су, *присл.* – завчасно.
З***а***вше, *присл.* – завжди.
Загир***и***ти – загубити, легковажно повестися з якоюсь річчю.
Загод***і***, *присл.* – завчасу.
З***а***га, -и – печія.
Загудзув***а***ти – зав'язати петлю.
З***а***дирка, -и – задерта шкіра біля нігтя на пальці.
Зад***у***ха, -и – астма.
Зажив***а***ти – приймати (про ліки тощо).
За***ї***ди, -ів – виразки в куточках рота.
Закав***у***лок, -лка – завулок, прохід між двома вулицями.
Закам***а***рок, -рка – куток, невелике місце за чимось.
Закапш***е***ві ***о***чі – закаправлені очі.
Закатр***у***пити – вбити.
Закєм***а***рити – задрімати.
З***а***ки, *спол.* – поки.
Закоцен***і***ти – замерзнути.
Зал***і***зко, жел***і***зко, -а – праска.
Зал***у***биці, -биць – великі святкові сани, запряжені одним або двома кіньми.
Зама***є***ний – заквітчаний.
Зама***ї***ти – прикрасити хату зеленню на Зелені свята. Слово «маїти» походить від давньої назви місяця май, коли на Зелені свята прикрашали гілками обійстя.

Журав***е***ль (с. Княждвір)

Замельдув***а***ти – зробити донос.
З***а***минка, -и – куряча їжа.
Занапаст***и***ти – довести людину до відчаю.
Заор***у***дувати – виконати якусь справу.
Запанібр***а***та, по-панібр***а***тськи – запросто, фамільярно; вести себе невиправдано відверто.
З***а***парі, -ів – це стан, коли в теплому приміщенні наступає біль у кінцівках тіла після сильного морозу; гострий біль у пальцях від морозу.
Зап***а***ска, з***а***паска, -и – жіноче ткане цупке полотно, яке носили замість спідниці.
З***а***пічок, -чка – місце між стіною і піччю.
З***а***порток, з***а***шпорток, -тка – стухле, зіпсуте яйце.

Зал***і***зко (м. Коломия)

З***а***пр***а***шка, -и – підлива зі смаженої муки.

Зареквірув***а***ти – забрати щось на військові потреби.

Зар***і***нок, -нку – луг біля річки; прибережна частина ріки.

Зар***у***ти – заголосити; голосно, протяжно плакати.

Заск***о***чений – застигнутий зненацька.

Засмальц***о***ваний – забруднений, переважно масними плямами.

З***а***сь, *виг.* – виражає заперечення чого-небудь, відмову від чогось; не можна.

Затамув***а***ти – затримати в собі щось: біль, зраду, подих.

Зат***є***тий – впертий.

Затин***а***тися – заїкатися.

З***а***тирка, -и – рідка кукурудзяна їжа на молоці, поширена на теренах Коломийщини у повоєнний період.

Затич***и***ти – вбити в землю тичку, рівну і суху загострену гілку, яка є опорою для городніх рослин.

З***а***траска, -и – кнопка для защіпання одягу.

Затро***є***ний – отруєний.

Зат***у***рканий – безвольний, переляканий.

Захаламандр***и***ти – зробити щось, приготувати нашвидкуруч.

Захл***а***нний, захл***а***нник, -а – скупий.

Зах***о***дитися, заход***и***тисі – надривно плакати, схлипуючи; вправно, швидко щось робити.

Захр***е***стіє, -я – місце в церкві за головним вівтарем.

Заціпен***і***ти – завмерти.

Зачерн***у***ти, зачєр***а***ти, зачєр***е***ти – набирати горнятком воду.

З***а***чіпка, -и – те, що є приводом для певних дій; причина конфлікту.

Зашкар***у***блий – твердий.

Зашп***о***ртатися, зашп***о***татися – спіткнутися.

Зашпрейцув***а***ти – змастити.

Заштр***и***кнути – ускочити.

З***а***щик, з***а***штрик, з***а***стрик, -а – укол.

З***а***щинка, -и – защіпка на сорочці, спідниці.

Защ***і***нкатисі – защепитися.

За***ю***шений – окривавлений.

Заял***о***жений – застарілий, задавнений.

Зб***а***вити – зіпсувати.

Збагн***у***ти, зб***а***гнути – здогадатися.

Зб***а***дати – пройти лікарське обстеження.

Зб***а***нок, -нка – глечик.

Зб***и***тки, -ів – пустощі, витівки, шкода; робити на зб***и***тки – робити навмисне, наперекір.

Збиткув***а***тисі – насміхуватися, ображати.

Збит***о***шний, збит***о***чник, -а – неслухняний, пустотливий.

Зб***и***цкатися – так кажуть, коли худоба нервує; *перен.* погарячкувати.

Збіг***а***ти – стікати (про молоко); закипаючи, виливатись через край посудини (про що-небудь рідке).

Зб***і***жі, -і – насіння польових культур.

Зб***у***й, -я – здоров'яга; розбійник.

Зв***а***рич, -а – людина, яка варила сіль.

Звар'юв***а***ти – зійти з розуму.

Зведен***и***ця, -і – молодиця з дитиною, яка зійшлася з чоловіком для спільного життя.

Звізд***а***, ***-и*** – Різдвяна зірка, з якою ходять колядники.

Звізд***а***р, -я – той, хто ворожить на планетах і зірках, пророкує; астроном.

Зв***і***ритисі – довіритися, перевірити.

Зволік***а***ти – навмисно чекати, вичікувати.

Зв***у***рдитисі – скиснути.

Зг***а***рда, -и – нашийна жіноча прикраса з хрестиків кольорового металу.

Згар***о***ваний – кволий, спрацьований чоловік; від слова «ґарувати» – працювати.

Згр***а***бний – здібний чоловік.

Зд***а***лий – новий, відремонтований.

Зд***и***банка, -и – побачення.

Зд***и***бати – зустріти.

Здих***а***ти – зітхати.

Здойм***а***ти – знімати.

З***е***льц, -у – сальтисон.

З***и***з, -у – косоокість, більмо.

Зизо***о***кий – косоокий.

З***и***мно, *присл.*– холодно.

Зиц***и***рка, -и – військова муштра.

Зицирув***а***ти – муштрувати.

З***и***чити – позичати.

Зів'***є***лий – в'ялий.

Зіпсув***а***ти – поламати.

З***і***ц, -у *(пол.)* – сидіння в машині; велосипедне сідло.

Зл***о***сний – злий.

Зл***о***ститися – нервуватися, дратуватися.

Зл***о***тий, -ого – грошова одиниця за панської Польщі; дослівно – золотий.

Зм***а***лку, змал***е***чку, *присл.* – з малої дитини.

Змарнув***а***ти – згаяти час.

Змерз***и***тисі – остогиднути.

Зморд***о***ваний – замучений.

Зн***е***сіння, -я, Знесін***є***, ***-є*** – Вознесіння – одне з найбільших релігійних свят, припадає на 40-й день після Великодня.

Зн***и***мка, -и – фотографія.

Знимкув***а***тися – фотографуватися.

Зол***а***, ***-и*** – незгорілі мінеральні рештки у вигляді пилу, що лишаються після спалювання якої-небудь речовини.

Зол***и***ти – попіл, посипати попелом.

З***о***лі, -і – підошва.

Золотоковнірці, -ів – люди, які носили мундир зі «стоячими» золоченими відзнаками: військове, судове начальство, професори і навіть студенти вищих класів гімназій.

Золювати – підбивати.

Зомліти – втратити свідомість.

Зопалу, *присл.* – необачно.

Зорудувати, заорудувати – зорганізувати.

Зрезиґнувати – віднестися до справи байдуже; відмовитися; зректися.

Зроблений – спрацьована людина; відпрацьований механізм.

Зужити – попробувати.

Зумбела, -и, дзембело, зубило, -а – металева деталь кінської упряжі, яку закладають тварині в щелепу.

Зупа, -и – суп, юшка.

Зусман, **-у** – холод.

Зчімхати – зістригти, зрізати.

И

Инди, *присл.* – місцями, подекуди, дене-де; в іншому місці; не тут.

Индик, -а – індик.

Инний, *займ.* – інший.

Иржє, **-є** – іржа.

І

Ік, *част., спол.* – як.

Імити, ймити – спіймати.

Інде, *присл.* – десь, в іншому місці.

Інсургент, -а *(лат.)* – повстанець.

Інтенція, -ї *(лат.)* – причина.

Інтерес, -у *(фр.)* – цікавість, захоплення; справа.

Ї

Їдваб **див.** єдваб.

Їдвабний **див.** єдвабний.

Їден, їдна – один, одна.

Їднаковий, їннаковий – однаковий.

Їдунка, -и – металева миска, яку використовували в польових умовах чи під час війни.

Їмость, -і *(пол.)* – дружина священика.

Й

Йо, *виг. (іуд.)* – так.

Йолуп, -а, *зневажл.* – телепень.

Йона, -и – різновид осінніх яблук.

Йота, -и *(гр.)* – дуже маленька частина, мізерна доля чого-небудь; крихта. Ні на йоту – ніскільки, нітрохи.

К

Кабат, -а, кабатина, -и – верхній чоловічий одяг з битого сукна домашньої роботи.

Кабзувати, габзувати – знущатися, принижувати.

Кавалєрка, -и – молодіжні розваги.

Кавалєрувати – розважатися.

Кавалір, -а – хлопець, з яким зустрічається дівчина.

Кавалок, -лка – шматок.

Кавальцувати – різати на частини.

Кавка, -и – галка, крук.

Кавуля, кавулі, -і – палиця.

Кагла, -и – пічне відгалуження для витяжки диму в комин.

Казальниця, -і – проповідниця; внутрішня удекорована дерев'яна прибудова храму, з якої проповідує священик.

Казня, -і, *заст.* – в'язнична камера.

Калабаня, -і – калюжа.

Калатало, -а – дерев'яний звуковий ручний інструмент, який використовували під час обнесення довкола церкви плащаниці.

Калімар, калямар, -я – чорнильниця; склянка.

Каліч, калічі, -і, *насмішк., образл.* – каліка.

Кальоші, -льош – галоші, взуття (переважно гумове), яке надівають поверх звичайного, щоб зберегти його від вологи.

Камениця, каміниці, -і – будинок з цегли.

Камеральний – державний.

Камізелька, -и – безрукавка.

Камрат, -а *(нім.)* – товариш.

Канапка, -и – накладуванець.

Канарок, -а, канарка, -и – канарейка.

Канона, -и *(нім.)* – гармата.

Кант, -а *(гр.)* – спрасована гостра смуга на матерії на штанах.

Кантичка, -и, *італ.* – збірник церковних пісень.

Камізелька (с. Сопів)

Кантор, -а, кантарек, -рка – ручна вага.

Капа, -и – покривало.

Капара, **-и** – безпорядок.

Капарити – смітити; *перен.* бідувати.

Капарний – незграбний, неохайний.

Капарниці, -і – нечупара.

Капелян, -а – прибічник єпископа для його послуг у церкві і канцелярії, за канонами безженний священик, спеціалізується у відправах по в'язницях, військових казармах тощо.

Каправий – людина з мокрими, закислими очима.

Капслі, -і – капсуль; металевий обруч на осі колеса. Капслями називали тильну частину стрі-

лецького патрона, а також декоративні прикраси для одягу та взуття, виготовлені з латуні чи міді.

Капуза, -и, *ірон.* – головний убір.

Капці, -ів – легке взуття.

Капчури, -ів, *ірон.* – старе взуття.

Капщук, -а – сечовий міхур, шлунок порося.

Карабушка, карабайка, -и – металева коробка.

Каракати, -ів, *ірон.* – взуття великого розміру.

Каратник, -а – людина, яка працювала при соляних джерелах.

Карафка, -и – маленька склянка.

Карк, -а – частина тіла біля шиї.

Карманадлі, -ів – десерт.

Карник, -а – курник, приміщення для свійських тварин.

Картатий – пістрявий.

Касарня, -і *(нім.)* – військова казарма.

Касетка, -и *(фр.)* – мала кишенькова скринька; тютюнниця.

Касино, -а – клуб.

Катавасія, -ї *(гр.)* – богослужіння з двома хорами; плутанина з бійками і сварками.

Катер, -тру – нежить, риніт; застуда.

Катран, -а – ганчірка.

Кафлі, -ель – кахлі.

Кацап, -а, кацапня, -і, *глумл.* – росіянин, росіяни.

Кацебейка, -и *(іуд.)* – верхній одяг із зібраними у складки рукавами, часто яскравого кольору, обшитий хутром.

Качі, качєта, -чєт – каченя, каченята.

Кашерний *(іуд.)* – добірний.

Кашкіт, -а – кашкет.

Квадранс, -а – 15 хвилин.

Квапитисі – поспішати.

Квапно, *присл.*– швидко.

Кварта, -и – кухоль.

Кептар (с. Великий Ключів)

Квасний – кислий.

Квач, -а – затичка.

Квікати – пищати.

Квітка, -и – букет, за основу якого часом беруть гілки хвойного дерева, з вплетеними кольоровими стрічками, його прикріплюють на вершечку новобудови.

Кептар, киптар, кіптар, -я – безрукавка з овечої шкіри, орнаментована сап'яном, металевими капслями.

Керва, -и – кров.

Кервавий, кірвавий – закривавлений.

Керунок, -нку – напрям, направлення.

Кєба, -и – мізки; здібність, уміння.

Кєжко, *присл.* – тяжко.

Кєлішкувати – за давнім звичаєм селяни пускали наповнену горілкою стограмівку по колу.

Кєлішок, -шка – стограмова склянка.

Кємувати, кємити – пам'ятати.

Кєндюх, -а, *ірон.* – шлунок.

Кєрниці, -і – криниця.

Кєровниці, -і – руль.

Кєртина, -и – кріт.

Кєцка, -и – грудка землі.

Кєшка, -и – підсмажена свиняча кров з гречкою і спеціями, ковбаса.

Кила, дістати кили – надірватися.

Килавий – незграбний.

Кимак, кімак, -а – патик, дрючок.

Кимарити, кімарити – дрімати.

Киндіти – нудитися, сидіти без діла.

Кират, кірат, -а – пристрій, яким за допомогою коней приводилося в рух машину.

Киринити – смітити.

Кирині, кєрині, -і – послід домашньої птиці; *перен*. безлад.

Квітка (с. Залуч)

Кислиці, -і – кислі фрукти.

Кігар, -я – тягар.

Кігаровий – вантажний (автомобіль).

Кізел, -злу – дерев'яна конструкція для будівельних робіт.

Кікатисі – паруватися (про тварин).

Кілкувати – оббивати дерев'яними кілочками взуття для міцності.

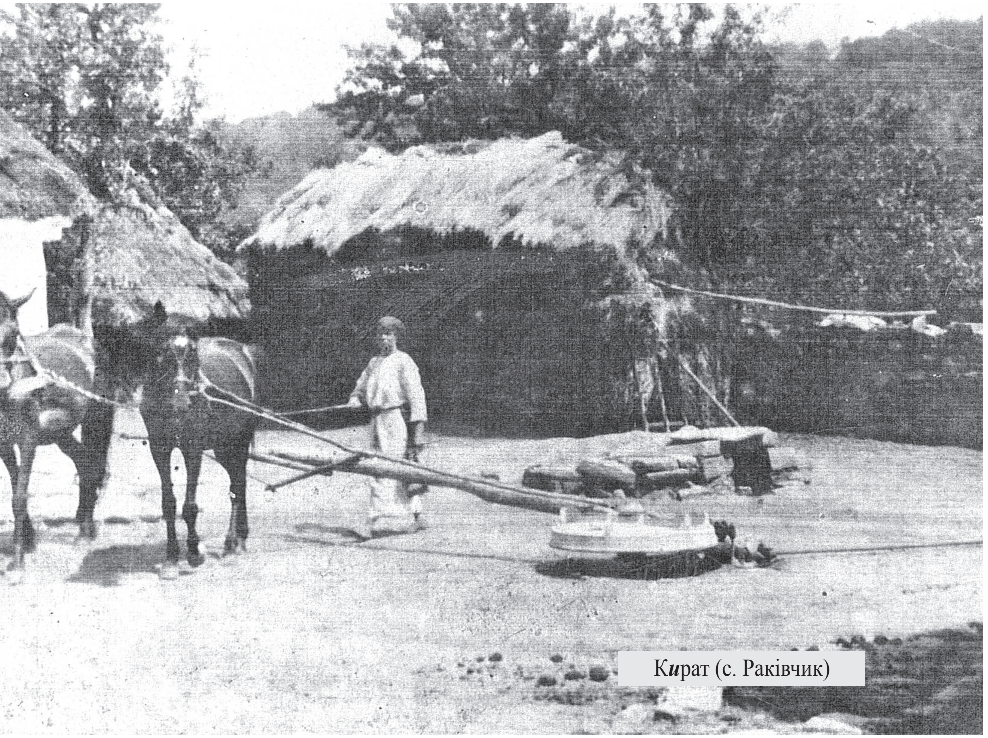
Кільо, -я – кілограм.

Кільчити – вставляти свині до носа металеве кільце, щоб вона не рила землю.

Кіпшіти – киснути.

Кісє, -сєти – держак до коси.

Кіска, -и – тонко сплетена коса.

Кират (с. Раківчик)

К***і***тка, -и – кішка.

К***і***ш, кош***а*** – конусний дерев'яний пристрій чотирикутної форми для засипки зерна, качанів у млині.

Кл***а***нцати – цокотіти зубами.

Кланц***а***тий, *ірон.* – людина з випнутими зубами або щелепою.

Клап***а***ні, клип***а***ні, клеп***а***ні, -і – отеплений лисячим хутром чоловічий головний убір тюркського походження.

Клев***е***ц, клев***е***ць, **-вця** – молоток.

Кл***е***пало, -а – дерев'яний ударний інструмент.

Кл***е***пати – вдаряти, бити.

Кливак***и***, **-ів**, *жарт.* – великі зуби.

Кликоц***е***й, -ю – білоцвіт весняний, один із ранніх первоцвітів.

Клікн***у***ти, кліч***е***ти – вклякнути, стояти на колінах.

Кл***о***чі, -і – пакля; жмутки, клаптики чого-небудь.

Кл***у***б, -а – суглоб.

Кл***у***нок, -а – ноша, зібрана у пакунок.

Кль***о***зет, -у *(англ.)* – вбиральня.

Кл***ю***па, -и – штангенциркуль.

Клюп***а***к, ***-а*** – дугоподібний пристрій у возі над колесами для підтримки колеса і бортів.

Кл***ю***цки, кль***о***цки, -цок – вид галушок з тіста, з домішкою вареної картоплі.

Кл***ю***чка, -и – защіпка; шукати собі кл***ю***чки – шукати неприємностей.

Кл***я***йстер, -у – клейка речовина.

Кл***я***мбра, -и – кована залізна скоба для скріплення дерев'яних конструкцій, металевий пристрій для замикання воріт.

Кл***я***мпка, кл***я***мка, -и – дверна ручка.

Кл***я***са, -и *(пол.)* – клас.

Кл***я***штор, -у *(пол.)* – монастир.

Км***і***нь, км***е***ню – кмин.

Кн***а***йпа, -и – корчма.

Кн***є***зь, -я, кніг***и***ні, -і – молодий і молода (на весіллі).

Кн***и***длі, -ів – вид галушок з домішкою сирої і вареної картоплі.

Кн***у***р, ***-а*** – кабан.

Коб***і***та, -и *(пол.)* – жінка.

Ковб***а***н, куб***а***н, ***-а*** – відрізаний кусок дерева, колода.

Ковб***а***нка, куб***а***нка, -и – зимова чоловіча шапка.

К***о***вбок, -бка – порізана деревина на кругляки.

К***о***вдрі, -і – ковдра.

К***о***внір, -а – комір.

Ког***у***тики, -ів – солодкі дитячі ласощі з розтопленого цукру «на патичку».

Ко***є***ц, к***о***йця – тимчасова скринька для перевезення тварин.

Коз***а***р, коз***а***рь, ***-я*** – різновид їстівного гриба – підберезник.

Коко***ї***житисі – набундючуватися.

Кол***е***шні, -і – споруда для зберігання сіна та соломи, воза.

Кол***и***ба, -и – сезонне житло пастухів, вівчарів, лісорубів багатокутної форми, з гострим дахом й отвором посередині для виходу диму від багаття; тимчасова споруда із гілок дерева для захисту від негоди хліборобів і пастухів. Так, у с. Сопів збереглася назва місцевості «Олекси Томенкового колиба».

Клап***а***ні

К***о***ливо, -а – ритуальна страва з вареного зерна.

Коліж***а***нка, -и – подруга.

Колінкув***а***ти, колін***и***читисі – стояти або пересуватися на колінах.

К***о***лія, -ї – залізниця.

Колі***я***р, -а, колій***о***вий, колій***о***вець, -вця *(пол.)* – людина, яка обслуговує залізничне полотно.

Колокільці, -лець – дрібні дзвіночки круглої форми з кольорового металу, які служили жіночою нашийною прикрасою.

Колопні, -ів – коноплі.

Кольба, -и – приклад гвинтівки.

Кольонська вода – одеколон.

Комерс, -у – прийняття.

Комин, -а – димар.

Коминяр, -а – фахівець, який чистив димарі, димоходи.

Комінок, -нка – пічна витяжка.

Комірне *(вийшло з ужитку)* – проживання в чужій хаті, винаймання житла.

Комірчина, -и – невелика сільськогосподарська прибудова.

Коміть, *присл.* – вниз.

Кондзерви, концерви, -ів – консервоване м’ясо в бляшанках.

Кондонок, -нка – презерватив.

Контетний – задоволений.

Контетуватисі – пошановувати когось, звеселятися.

Конто, *невідм. (пол.)* – банковий рахунок.

Конфесіонал, -и *(пол.)* – сповідальниця.

Конфітури, -ів *(галицизм) (фр.)* – повидло.

Конципієнт, -а – помічник юриста.

Конче, *присл.* – неодмінно, поспішно.

Копил, -а, *глумл.* – позашлюбна дитина.

Копиці, -і – копиця сіна.

Коралі, -ів – намисто.

Корба, -и – металева ручка в криниці.

Кордупель, -я, *глумл.* – низькоросла людина.

Корец, кірца – центнер.

Коржі, -ів – солодке борошняне печиво.

Корзо, корсо, - а – променад.

Коркоші, -ів – плечі.

Кортєчка, -и – нестримне бажання.

Корчуга, -и – сани для коней.

Косиці, косиць – квіти.

Косичити – заквітчувати.

Котє, котіти – котеня.

Котюга, -и – собака.

Кохля, - і – черпак.

Коц, -а – покривало, домоткана ковдра.

Кочіло, -а – обруч, різновид колеса.

Кошара, -и – місце для овець на гірській полонині.

Кошіль, -я – великий кошик.

Коштур, -а, коштурик, -а – палиця для полегшення ходи.

Краватка, -и – галстук.

Кравець, -вця – фахівець із пошиття одягу.

Кравчиня, -і, кравчиха, -и – швея, модельєр.

Крайка, -и – жіночий домотканий пояс.

Краков’як, краков’єк, -у *(пол.)* – жвавий танець.

Краля, -і, кралечка, -и – миловидна дівчина.

Крам, -у – товар.

Крамар, -я – продавець, торгівець.

Крамтишина, -и – матеріал для пошиття плаття.

Красний – красивий.

Кревняк, -а, кревний – родич.

Креденц, -а – кухонна шафка для зберігання посуду.

Кресало, -а – кований зі сталі пристрій для викрешування іскри. Протягом століть гуцули носили кресало за широким ременем.

Кресані, крисані, -і – гуцульський сукняний капелюх.

Крижєвка, -и – головка капусти.

Крижі, крижаниці, -і – поясниця; різьблена багатьма символами-оберегами поперечина на чумацькому возі.

Крижма, -и – полотно для хрещення; подарунок кумів похресникові.

Криївка, -и – схованка.

Кримінал, -у *(лат.)* – в’язниця.

Кримк, -у – бараняче хутро.

Криси, криса, -ів – краї капелюха.

Кріс, креса – рушниця.

Кропнути – вдарити, вбити; *перен.* хильнути чарку.

Кросно, -а, кросна, -сен – пристрій для розпилювання деревини.

Круглєк, -а – обрізаний стовбур дерева.

Крутар, -я – крутій, неблагонадійний чоловік.

Кубанка, -и – зимовий головний убір.

Куделя, -і – кужіль, дерев’яний прядильний верстат з ніжним приводом для виготовлення ниток рослинного походження.

Кукурудзєнка, -и – страва; кукурудзяне борошно; у деяких селах Коломийщини, зокрема у Джуркові, існував народний танець під такою назвою.

Кулеша, кулеші, -і – густа страва з кукурудзяної муки.

Кулешінник, -а – горщик, в якому варять кулешу.

Кулешір, -а – дерев’яна лопатка, якою мішають кулешу.

Кросна (с. Кийданч)

Кулко, -а *(пол.)* – коліщатко.

Купіль, купелі, купеля, -і – місце для купання.

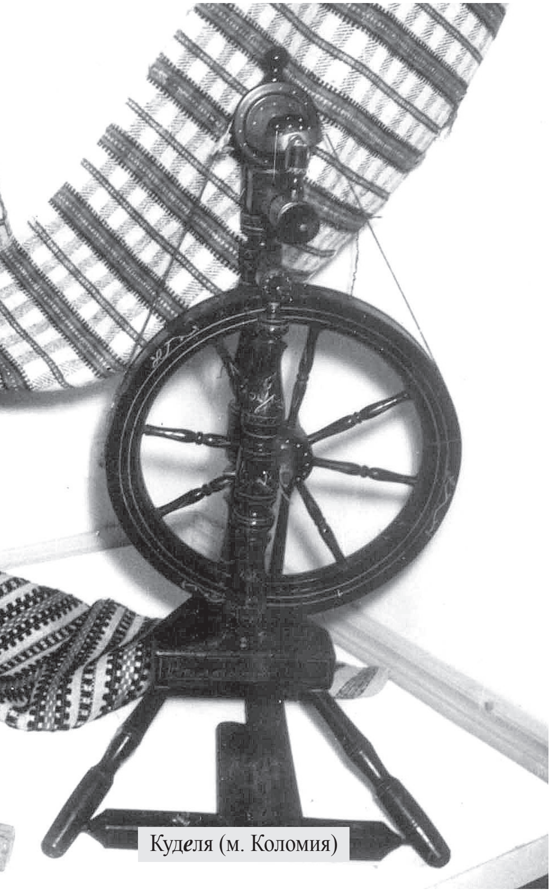
Купля, куплі, -і – військова пряжка з кольорового металу на паску.

Курдупель, -пля, курдуплик, -а – маленький чоловік.

Курман, -а, курмей, -я *(тюрк.)* – мотузка.

Курудзи, -ів – кукурудза.

Куфер, -фра, куферок, -рка, куфир, -фра *(пол., нім.)* – дерев’яна скриня, окована по кутах бляхою, часом орнаментованою,

Куделя (м. Коломия)

аби не оббивати її під час транспортування.

Кухлик, -а – горнятко.

Кушка, -и – футляр для бруска, яким гострять косу.

Кушнір, кушнєр, -а – фахівець, який виготовляє одяг зі шкіри.

Куштувати – пробувати.

Л

Лаба, -и, *зневажл.* – нога.

Лава, -и, лавиці, -і – лавка.

Лагодити – ладнати; виправляти; робити щось готовим, придатним для вжитку.

Ладкати – співати обрядові пісні.

Ладний *(пол.)* – гарний, добрий.

Ладувати – заряджати; складати, розміщувати.

Ладунок, -нку – заряд для зброї, припаси.

Лазєнка, -и – лазня.

Лайдак, -а *(пол., чес.)* – ледар.

Лакатка, локатка, -и – спеціальна сітка для вилову риби чи раків.

Лантух, -а – великий мішок з грубої тканини.

Лапайдух – дослівно – впіймати душу; так серед українських січових стрільців називали санітарів, які рятували поранених на полі бою; безвольна людина.

Лапати, лапнув – впіймати, впіймав.

Лапсардак, лапсердак, -а – коротка блузка без рукавів.

Латати – зашивати.

Лахи, -ів – старий одяг.

Лая, -ї – зграя (вовків, собак).

Левкнути, ливкнути – небагато налити, хлюпнути.

Легенда, лиґейда, -и – людина поганої репутації; недотепа.

Легіник, -а – *здрібн.* до легінь.

Легінь, -я – парубок, дорослий хлопець.

Легітимація, -ї *(лат.)* – посвідчення особи (вживалося до половини XX ст.).

Леґоміни, -мін, леґомінки, -нок, леґуміни, -мін – солодощі, десерт.

Леда, ледви, *присл.* – ледве.

Лейбатий – розхристаний.

Лейбик, -а – безрукавка, виготовлена з битого та фабричного сукна, пізніше – жіноча зодяганка, вишита кольоровими нитками.

Леп, -у – глевкий бруд.

Лещєта, -щєт, лищата, -щат – дитячі лижі, сани, іноді – ковзани.

Лєк, -у – переляк.

Лєрва, -и, *зневажл.* – повія.

Лєцтий *(нім.)* – паскудний (про чоловіка).

Лиґати – ковтати.

Лижви, лижв – лижі.

Лижка, -и – ложка.

Линва, -и – канат, мотузка.

Линдати – волочитися.

Лищатарі, лищатарки – спортсмени-лижники.

Лій, лою – баранячий жир.

Лік, -у – те саме, що ліки; лічба.

Лікт, -у *(вийшло з ужитку)* – квартира на винайм з харчуванням; проживання.

Ліктуватися – винаймати квартиру.

Ліпший – кращий.

Ліска, -и – сітка, плетена з гілок верболозу, для сушіння грибів і фруктів.

Ліци *(пол.)* – уздечка.

Лобур, ловбур, -я, *зневажл.* – здоровило, нероба, бездіяльна й ледача людина.

Ліска (с. Слобода)

Лови, -ів – полювання на звіра, птахів, рибу тощо.

Лошєк, -а – лошатко.

Лудині, -і – старий одяг.

Лужко, -а – ліжко.

Лупина, -и – лушпиння.

Лущити – оббирати, очищати, наприклад, вибирати з горіхів зерно.

Льоди, льода, -ів *(пол.)* – морозиво.

Льокаль, -ю – готельні кімнати.

Льокалька, -и *(нім.)* – вузькоколійна залізниця.

Льоки, -ів *(пол.)* – зачіска.

Льоля, льолі, -і – довга дитяча сорочка.

Льонтом, *присл.* – без догляду; льонтом ходити – волочитися, тинятися без діла.

Льорнета, -и *(фр.)* – далековид, бінокль.

Льос, -у *(пол.)* – щастя, успіх, лотарея.

Любас, -а – коханець.

Люес, -у *(лат.)* – сифіліс.

Люксусовий *(фр.)* – дуже гарний.

Люстро, люстерко, -а – дзеркало, дзеркальце.

Люфа, -и *(пол.)* – ствол рушниці, гармати.

Люфко, люврик, -а – олівець.

Люфт, -у *(нім.)* – повітря, вільний хід.

Люшня, -і – дерев'яна деталь воза.

Ляда, -и *(нім.)* – прилавок у буфеті чи крамниці; різновид міської скрині.

Лямпа, -и – гасовий світильник.

Лямпка, -и – ручний ліхтарик.

Ляндштурмак, -а *(нім.)* – ополченець (слово вживалося до кінця Другої світової війни, а опісля – галицькими екс-вояками на еміграції).

Ляпавка, -и – негода, сльота.

Ляпати – хляпати; говорити дурниці.

Ляси, -ів – беззмістовні, пусті розмови, балачки; точити ляси – вести жартівливі, пусті розмови.

М

Маглівка, -и *(нім.)* – пристрій, яким прасували білизну, часом використовували для прання.

Маглівниці, -і – ребриста дошка для прання.

Маґлювати – качати білизну.

Маґнес, -а *(пол.)* – магніт.

Мазур, мадзур, -а, мазури, мадзури, -ів – так українці-галичани називали вихідців з Польщі.

Майзель, -зля *(нім.)* – ріжуча частина рубанка, зубила.

Маймурок, -рка – брусок для бритви.

Майтки, -ток, майтечка, -и – спідня білизна.

Макогін, -гона – дерев'яний товкач округлої форми для тертя маку; походить від двох слів – маком ганяти. Голова, як макогін.

Малай, милай, -ю *(рум.)* – кукурудзяні хліб, паляниця з домішками картоплі.

Малпа, -и – мавпа.

Малпувати – передражнювати, кривлятися.

Манатки, -ток, *ірон.* – речі; пожитки.

Мандатор, -а – судовий урядовець.

Мандибурка, мадабурка, -и *(нім.)* – картопля.

Мандуляція, -ї – завивка (про волосся).

Манерія, -ї, манір, -неру *(пол.)* – характер.

Мантелепа, -и, *ірон.* – не надто розумна, баламутна людина авантюрного характеру.

Мантлі, -і *(нім.)* – шинель, плащ.

Маржина, -и – худоба.

Мариканка **див.** американка.

Маринарка, -и *(пол.)* – шкільний кашкет.

Маркотно, маркітно, *присл.* – неприємно, прикро, тоскно.

Мармулікі, грати мармулікі – прикидатися дурником.

Маґлівниці (с. Шепарівці)

Марний – блідий, худий, хворобливий.

Марніти – ставати худим.

Марудити – довго, нецікаво працювати; марнувати даремно час.

Марципани, -ів – делікатеси.

Маршалок, -лка – голова повітової ради.

Масакра, -и *(фр.)* – жорстоке кровопролиття.

Масакрувати – різати.

Масарь, -я – різник худоби, домашньої птиці; майстер з виготовлення м'ясної продукції.

Масний – жирний; ситий.

Масно, *присл.* – жирно.

Масть, -і – жир; знак гральної карти.

Матура, -и – атестат зрілості; іспит.

Мацанки, йти на мацанки – ловити руками рибу.

Мацьок, -цька – шлунок.

Мачєти – вмакати.

Машінґвер, машинґвир, -а *(нім.)* – автоматична зброя.

Машталєр, -а *(нім.)* – візник.

Мельдувати *(нім.)* – доносити.

Мельдунок, -нку *(нім.)* – повідомлення; поліційне управління.

Мельком, *присл.* – недовго; мимохідь.

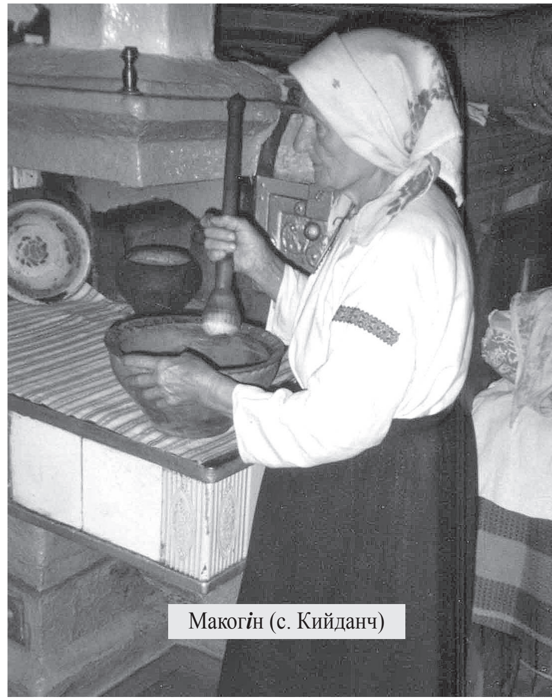
Менажерія, -ї – свійські тварини.

Мерза, -и *(тюрк.)* – мерзотник.

Мерзенний – неприємний, недобрий.

Мершя, -і – мертвяк, здохла тварина.

Метир, -тра – метр.

Макогін (с. Кийданч)

Меценас, -а *(лат.)* – меценат, адвокат, доброчинець.

Мешти, -ів – туфлі.

Микати – витягувати, виривати.

Милниці, -і – глибока бляшана посудина для миття, купання, прання; часом використовувалась для приготування великої кількості їжі.

Минашка, -и – металева миска, з якої їли в польових умовах.

Мисник, -а – дерев'яна поличка для посуду, декорована сухою різьбою.

Мишва, -и – мишаче кубло.

Міґі – спілкування мімікою і жестами.

Мідиці, мідичка, -і – польова миша.

Мізер, -у *(пол.)* – дріб'язок.

Мізерія, -ї – салат з помідорів та огірків.

Міняйлик, -а – людина, часом мандрівна, яка займалася обміном дрібного товару. Скажімо, за папір, залізо, ганчір'я, пляшки можна було виміняти необхідні для вжитку речі.

Міх, -а – великий мішок.

Міч, мочі – сеча.

Мішіґіний *(іуд.)* – божевільний.

Міщух, -а – городянин.

Млаво, *присл.* – повільно.

Млівіч, *присл.* – в один момент.

Млоїти – нудити.

Мнєцкати – мнути.

Мнікий – м'який.

Мовня, -і – блискавка, луна.

Мой, *виг.* – уживається при звертанні до людини; почекай!, стій!

Моква, -и – дощова погода, вогка земля.

Молодєк, -а – юнак, парубок, моложавий чоловік.

Мондуляція ***див.*** андуляція.

Морва, -и – плід, шовковиця.

Морґ, -а – одиниця виміру площі (0,56 га), використовувалася ще у Польсько-Литовській державі з XIII ст.

Моруг, муруг, -а – молода зелена трава.

Мосьондзовий – латунний.

Мосяж, -і *(пол.)* – кольоровий метал (мідь, латунь).

Мосяжник, -а – майстер, який працює зі сріблом, латунню, бронзою, міддю, цинком.

Мотовило, -а – дерев'яний пристрій, ручний і механічний, на який намотували пряжу (нитки).

Моцний, моценний – міцний.

Моцувати, моцуватисі – мучитися; мірятися силами.

Мочара, -и, мочєр, -а – заболочена місцевість.

Мошенка, -и – кисет з вичиненого свинячого сечового міхура, у якому носили тютюн, гроші.

Мріґати – моргати.

Мугичити – наспівувати.

Мудрагель, -я – хитрун; розум на показ.

Мул, -у – болото; намул.

Мулєрка, -и – мулярські роботи.

Мундур, -а, мундурек, -рка – військовий одяг.

Мурґа, -и – насуплений чоловік; грубіян.

Муровий – сильний, здоровий.

Мус, -у – примус, нагальна потреба.

Муст, -у, мустєнка, -и – гноянка.

Н

Набутисі – повеселитися, побути, погуляти.

Набуток, -тку – забава.

Набутний – веселий чоловік, який засиджується на гулянках.

Навіворoть, *присл.* – навиворіт (про одяг).

Навіґлі, *присл.* – не з тієї руки; навпаки.

Навіру, *присл.* – про громадську реєстрацію.

Навкємитисі – довго чекати; набриднути.

Навперебиси – нести щось через плече.

Наврочений – людина, якій зробилося недобре від чужого погляду.

Нагилити – запропонувати.

Нагло, *присл.* – швидко.

Наґньоток, -тка – болючий мозіль.

Надибати – знайти, зустріти.

Надсадитисі – підірватися, піднімаючи вантаж.

Нажльоґанитисі, нажльоґатисі, *ірон.* – напитися, бути п'яним.

Назирці, *присл.* – слідом за ким-, чим-небудь, не відстаючи.

Най, *у знач.дієсл.* – не чіпай.

Найсіпречкаже – подумаєш яке.

Накокоїжений – набурмосений.

Накривка, -и – кришка.

Нанашка, -и – хрещена мати.

Нанашко, -а – хрещений батько.

Наопашки, *присл.* – накинувши на плечі, не всовуючи рук у рукава.

Напомацки, навпомацки, *присл.* – навмання; за допомогою дотику, без участі зору.

Напотемки, *присл.* – без світла, у темряві.

Напохваті, *присл.* – під рукою; стан готовності виконати якусь роботу.

Направці, *присл.* – навпростець, прямо.

Напрєтати – приготувати на потім.

Напуджений – переляканий.

Напудитисі – налякатись.

Наразі, *присл.* – тим часом, тепер; поки що.

Насіні, -і – насіння.

Насподі, *присл.* – у нижній частині, на дні; внизу.

Настарчити – назбирати щось.

Наталювати – напхати.

Нате, *част.* – уживається у значенні «беріть, візьміть, одержуйте».

Натина, матина, -и – городня рослина, яку інколи додають у страву.

Натха – в'їдливий, набридливий.

Нахкаслик, -а *(нім.)* – нічна шафка коло ліжка.

Начєрати, начерпати – набирати якусь рідину.

Начині, -і – інструмент, посуд.

Начинка, -и – вміст; те, чим начиняють що-небудь, готуючи їстівне.

Нашпігований – напханий, наприклад, нашпігована часником ковбаса.

Небіж, небожа – похресник.

Небіжчик, -а – померла людина; покійник.

Небожє, -жєти – бідне дитя.

Неборак, -а, небораka, -и – той, що не бореться – бідолаха, нещасливець. Ой, рак, неборак, як ущипне буде знак.

Недовпов***і***дження – немає слів, аби оповісти.

Недол***у***гий – людина, яка відстає розумово і фізично; безсилий, кволий.

Недор***і***куватий – те ж саме, що й недолугий.

Нежгр***а***ба, -и – людина, у якої все з рук падає.

Незгр***а***бний – неакуратний; неповороткий.

Н***е***ндза, -и – надокучлива, в'їдлива, неприємна людина.

Н***е***ньо, -я – батько.

Н***е***ня, -і – мати.

Непр***і***чком, *присл.* – випадково, ненароком.

Н***е***рвус, -а *(пол.)* – нервова, вразлива людина.

Н***и***нькі, н***и***нька, *присл.* – сьогодні.

Обор***і***г (с. Іванівці)

Нівр***о***ку, *присл.* – нічого собі, непогано, так як треба.

Н***і***хоть, -хтя – ніготь.

Н***і***ц, ніц-а-ніц, *займ.* – нічого.

Ні***я***кий – уживається на означення людини, яка не справляє жодного враження.

Н***о***тар, -я *(пол.)* – канцелярист.

Н***о***тес, н***о***тис, нот***е***сик, -а – записник, записна книжечка.

Нотув***а***ти – записувати.

Н***о***цник, -а *(пол.)* – нічний горщик.

Н***у***дь, -і – нудьга.

Н***у***жник, -у – туалет.

Н***у***мер, -а – номер.

Н***у***рка, дати нюрк***а*** – пірнути.

Н***ю***ні, н***ю***ней – сльози.

Н***ю***ти, н***ю***няти – плакати.

Н***я***вка, -и – мавка.

О

Обер***е***мок, -мка – в'язка.

Оберл***ю***фт, -а *(нім.)* – верхнє віконце, кватирка.

Обір***у***ч, *присл.* – обома руками.

Обіски, -сок – прибудова господарського типу на селянському подвір'ї.

Об***і***ськати – бити воші.

Обл***і***г, -л***о***гу – скошена трава.

Облям***і***вка, -и – вишивка або смужка тканини на краях сорочки.

Облям***о***вувати – оздоблювати облямівкою; обшивати.

Об***о***ра, -и – загін для худоби; подвір'я.

Обор***і***г, -р***о***га – скирта, накрита покрівлею, висота якої регулюється чотирма стовпами по краях.

Обр***е***зглий – гидкий.

Обр***у***с, -***а*** – вишитий рушник; скатертина.

Обсерв***а***ція, -ї *(лат.)* – споглядання.

Обсервув***а***ти – оглядати, вивчати.

Обстав***а***ти – захищатися.

Обтр***а***сканий – забризканий.

Обх***а***їти – оббрехати, обговорити.

Обц***а***с, -а – каблук.

Обц***е***нглі, -ів *(пол.)* – кліщі.

Обчімх***а***ти – швидко, як-небудь відрізати.

Обшивка, -и – комір сорочки.

Огір, ***о***гир, -а – жеребець.

Одв***і***рок, -рка – бічна дверна рама.

Одлуґ, ***о***длук – у порівнянні з кимось; згідно з.

Одноп***о***літки, -ток – люди одного віку.

Ок***а***зія, -ї *(лат.)* – випадок.

Окр***а***єц, окр***а***йца, окр***а***йчик, -а – шматок.

Окрем***і***шній – окремий.

Окр***у***шки, -шок, окр***у***шини, -шин – рештки, черепки, розвалини.

Ол***и***ва, -и *(лат.)* – машинне масло.

Ол***у***вко, л***у***фко, л***ю***фко, -а – олівець.

Онди, ***о***нде, ***о***ндиво, ***о***ндечки, *присл.* – ось там.

Он***о***гди, ун***о***гди, вн***о***гди, *присл.* – недавно.

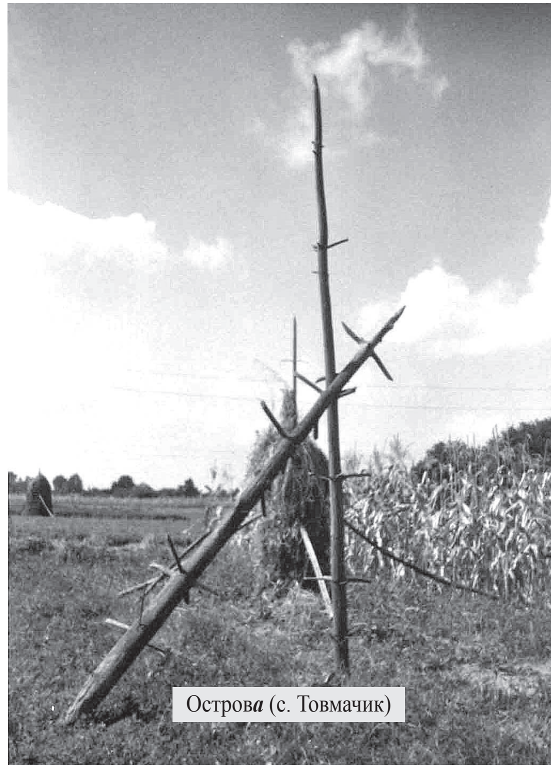
Опалка, -и – дорожньо-польова підвісна сумка для годівлі коней.

Опаска, -и – ткана деталь жіночого народного одягу.

Опецькув***а***тий – незграбний на вигляд.

Оп***е***цьок, -цька – низький, повновидий, неповороткий чоловік.

Опинка, -и – домоткана орнаментована спідниця з шерсті.

Острова***а*** (с. Товмачик)

Оп***и***р, -***а*** – упир.

Оп***і***нія, -ї – потрапляння в неласку.

Опр***и***нки, -нок, опр***и***ни, -р***и***н – аґрус.

Опр***і***ч – поміж тим.

Ор***а***ва, -и – ватага.

Оранка, -и – час, коли плугом орють городи.

Ор***у***да, -и – справа.

Орчик, -а – деталь кінської упряжі; інколи так називали дерев'яну перепону, яку прив'язували худобі до шиї, щоб вона не змогла далеко відійти від пасовища.

Оск***о***ма, оск***о***мина, -и – неприємний присмак від кислого.

Оф***і***ра (м. Коломия)

Осл***і***н, -л***о***на, осл***і***нчик, -а – лавка, лавочка.

Острив***а***, остриф***а***, -***и*** – стовбур дерева із залишками гілок.

От***а***ва, -и – осіння трава; сіно з осінньої трави.

Отам***а***на, -и – лежанка.

От***а***ра, -и – череда овець.

Оф***е***рма, -и, *зневажл.* – нікчема, майже вийшло з ужитку.

Офендз***и***ва, -и – атака, наступ; вживалося в період Першої світової війни.

Оф***і***ра, -и *(пол.)* – пожертва; жертовний хрест, поставлений на пам'ять про якусь подію.

Офіцер, -а *(нім., фр.)* – офіцер.

Оф***і***цини, -ів – житлова прибудова.

Оч***і***пок, -пка – жіночий домотканий головний убір.

Очк***у***р, -***а*** – обривок чогось; шнурок.

Ошт***и***пок, -пка – недопалок.

П

Павк***и***, -в***о***к – пір'я з павича, яким прикрашають чоловічий капелюх.

П***а***далиці, -лиць, п***а***даниці, -ниць – фрукти, які попадали з дерева на землю.

П***а***дку, п***а***доньку, п***а***дочку гіренький, *виг.* – уживається для вираження здивування, страху, горя; майже як Божечку наш.

П***а***зурі, -ів – кігті; *зневажл.* великі нігті.

П***а***ка, -и – пакунок; *зневажл.* велике обличчя.

Пал***ю***га, -и – палиця.

П***а***мороки, забити п***а***мороки – завернути голови; водити за ніс.

Пантел***и***ки, збити з пантел***и***ку – заплутати.

Пант***о***флі, -фель *(пол.)* – кімнатні тапочки.

Пантрув***а***ти – стерегти, спостерігати, доглядати.

Панц***и***рка, -и – легкий танк, бронетранспортер.

Папенд***е***ка, -и, папенд***е***кля, -і – грубий папір, картон, папка.

Папер***і***вка, -и – сорт яблук.

П***а***перки, п***а***пірки, -рок, *зневажл.* – руки, пальці.

Папл***ю***жити – незаслужено ображати, засуджувати.

Папул***а***тий, пампул***а***тий, папуц***а***тий – про повновиду людину з великими щоками.

Пап***у***ла, -и, *жарт.* – щока.

Пап***у***ці, -ів – кімнатне взуття.

Пап***у***ші, -ів – складені листки висушеного тютюну; продавалися у крамницях.

Параст***а***с, -у – ритуальний поминальний обряд з читанням святих писань, Богослужіння.

Парубкув***а***ти – зустрічатися з дівчиною.

Парубч***є***к, -***а*** – підліток, юнак.

Парц***е***ля, -і *(фр.)* – земляний наділ.

Парцел***я***ція, -ї – розподіл землі.

Парш***є***к, -***а***, *зневажл.* – неохайна людина, з ознаками хвороби шкіри.

Паск***у***дний – негарний; часом так примовляють новонародженому, аби не наврочити.

Пастерунк***о***вий, постерунк***о***вий, -ого – черговий жандарм.

Паст***и***рка, -и, пастир***і***, -***і***в – хлопці, перевдягнуті у трьох царів, пастухів, волхвів, які ходять від хати до хати з Різдвяними колядками.

Паст***у***шити – пасти худобу.

Пасув***а***ти – годитися, підходити до лиця.

Пат***е***льня, -і – сковорода.

Пат***и***к, -***а*** – обрізок, обломок гілки.

Пат***и***нки, -ів – взуття без каблуків.

П***а***хкати – пускати дим цигаркою, люлькою тощо.

Пац***є***, -ц***є***ти, пац***є***тко, -а – порося.

Пацифік***а***ція, -ї *(лат.)* – втихомирення.

Пацьорки, -рок – намисто.

П***а***ші, -і – трава на пасовиську.

Пащ***е***ка, пащ***е***га, -и, *глузл.* – обличчя.

Пащекув***а***ти – говорити недоброзичливо, злобливо або пишномовно, беззмістовно; базікати, теревенити.

П***е***вно, *вст.сл.* – уживається для підтвердження висловленої думки, так.

П***е***йси, -ів *(іуд.)* – бакенбарди.

Пелех***а***тий, *насмішк.* – із довгим, густим, скуйовдженим волоссям (про людину).

Пел***е***ші, -ів – довге волосся.

Передтог***і***дь, *присл.* – позаминулого року, позаторік.

Перем***і***т, -м***о***та – невід.

Перем***і***тка, -и – різновид давнього жіночого головного убору з домотканого полотна.

Переп***у***джений – переляканий.

Пер***і***щити – бити, вдаряти; сильно, безперервно падати (про дощ).

П***е***рія, -ї – обгороджена приватна територія.

Пер***у***ша, -і – китиця з пір'я, яку носили на різних військових головних уборах, чіпляли коням під час урочистих чи ритуальних церемоній тощо.

П***е***рше, *присл.* – недавно.

Пет***е***к, -***а*** – суконний верхній одяг.

П'єц, -а – пічка, грубка.

Перем***і***тка (м. Коломия)

Пивн***и***ці, -і – льох, погріб.
Пилув***а***ти – поспішати, пришвидшено працювати.
П***и***льний – уважний.
Пильнув***а***ти – стерегти.
Піляр***и***на, пеляр***и***на, -и – плащ від дощу.
П***и***няво, *присл.* – повільно.
П***и***пка, -и – еластична смоктавка для немовлят.
П***и***рскати, п***о***рскати – бризкати, розбризкувати ротом воду.
Писк***а***тий – язикатий; сміливий на висловлювання.
Пискл***и***вий – людина з «тонким» голосом.
П***и***сок, -ска, *ірон.* – обличчя.
Пит***е***к, пет***и***к ***-а***, петеч***и***на, -и – довгополий чоловічий сукняний одяг.
Питлюв***а***ти – молоти, подрібнювати зерно на борошно.
П***и***щик, -а – свистунець.
Пи***я***к, пі***я***к, ***-а*** – п’яниця.
Пи***я***чити – постійно і надмірно вживати спиртні напої.
Пи***я***чка, пі***я***чина, -и – жін. до пияк.
П***і***вка, -и *(пол.)* – м’яч; коротке, вузьке домоткане покривало; половина.
Пі***ґ***улка, -и – таблетка.
П***і***д, п***о***ду – горище.
Підв***а***лина, -и – дерев’яна основа споруди.
Підд***а***ші, -і – бокова прибудова до господарських споруд для зберігання побутових речей, скринь тощо.
Підзолюв***а***ти – підбити «золями» взуття.
Підк***у***рювати – обдавати димом із шерсті людину, яка, приміром, налякалася собаку.
П***і***дпалка, -и – страва на підсмаженому борошні.
Підстр***и***чисі – підстригтися.
Підтасув***а***ти – підробити.
Підштр***и***кнути – підскочити.
Під’***ю***дити – підговорити.
П***і***лка, -и – шматок матерії.
П***і***ло, -а – пійло, напій для тварин.
П***і***пчити – цькувати, упереджено ставитися.
Піс***є***,пес***є***, -с***є***ти – песик, цуценя.
Пісн***а***, ***-о***ї – страва без тваринних додатків, яку готують на виняткові релігійні свята.
Піх***а***ти – ручним способом товкти пшеницю.
П***і***шивка, -и – наволочка.
Пл***а***тва, -и – балка.

Плат***и***на, -и – хустина.
Плеб***а***ні, -і, плеб***а***нія, -ї – церковний будинок, у якому проживав священик сам або з родиною; канцелярія.
Пл***е***каний – випещений, вгодований, викоханий.
Плек***а***ти – дбайливо вирощувати, виховувати, годувати дитину материнським молоком.
Пл***і***т, пл***о***ту – огорожа, плетена з хмизу.
Пл***і***шка, -и – плоский дерев’яний кілок, який для безпеки забивали у торцову частину молотка чи сокири.
Плох***и***й – незлий, несварливий (про людину).
Пль***о***нтатисі, *жарт.* – поволі йти, відставати від інших.
Пль***о***нтр, -у *(пол.)* – поверх.
Пл***я***мкати – голосно прицмокувати вустами під час їжі.
Пл***я***ц, ***-у*** *(нім.)* – площа, місце.
Пл***я***цки, -ів – картопляники.
Побер***е***жник, побережн***и***к, -а – охоронець державних прибережних річкових, лісових угідь.
Поб***і***чниці, -і – спинка в ліжку.
Пов***і***дати – розповісти.
Пов***і***смо, -а – вичесане конопляне або лляне волокно, з якого снували нитки.
Пог***а***р, ***-а***, пуг***а***рь, ***-я***, пуг***а***рчик, -а – склянка.
П***о***голос, -у – неприємна новина; недобра слава.
Пог***о***нок, по***ґо***нок, -нку – черга.
Пограб***а***р, граб***а***р, ***-я*** – землекоп, копач цвинтарних ям; людина, яка насипає гріб.

Пл***і***т (с. Нижній Вербіж)

Под***е***лко, пуд***е***лко, -а *(пол.)* – коробочка.
Под***о***лок, -лка – фартушок.
П***о***дря, -і – горище.
Под***у***жіти – виздоровіти.
Пожмак***а***ти – випрати.
Поз***а***втра, поз***а***втрю, *присл.* – післязавтра.
Поз***а***вушник, -а – ляпас, удар у потилицю.
Позатор***і***к, *присл.* – два роки тому назад.
Поз***а***уш, поз***а***вуш, *присл.* – по вуху, поза вухо.
Поза***я***к, *присл.* – як-небудь.
Позив***а***ти, позив***а***тися – викликати, судитися.
Поз***и***чка, пож***и***чка, -и – кущова ягода; позичені гроші.
П***о***зір! – Струнко!, Увага!
Позл***і***тка, -и – блискучий папір.
Поскв***а***пний – швидкий.
Пок***і***й, -к***о***ю – спальня; умебльована кімната.

Покладки, -док – старі курячі яйця.
Покритисі – обезчеститися.
Покута, -и – відмолювання гріхів, їх усвідомлення і покаяння.
Поліг, -логу – скошена трава.
Політика, -и – стрічка; біла стрічка у молодої на весільному вінку, різнокольорова у дружок.
Політура, палітурка, -и – обгортка книжки.
Політурник, -а – майстер з виготовлення книжкових обгорток.
Половик, -а – шуліка, сокіл.
Полонина, -и – гірський плай, на якому випасають овець.
Полуденок, -нка – обід.
Полудне, *невідм.* – полудень.
Полуднувати – обідати.
Полукіпок, -пка – половина копиці.
Полумисок, -ска – неглибока миска.
Полядвиці, -і, полядвичка, -и – м’ясо біля хребта, вважається одним із кулінарних делікатесів.
Поляриц, полярис, -а – гаманець.
Помешкані, -і – житло.
Помінити – дати собі обіцянку.
Попервах, *присл.* – спочатку.
Попразничне – про продовження свята; їжа, яка залишилася після свята.
Попрєтати – поприбирати.
Попрікати, попрікнути – дорікати.
Попсований – поламаний.
Порати – прибирати.
Поркіниці, -ниць – штани з білого полотна.
Порунтати – зруйнувати.
Порція, -ї – чарка.
Поскрибований – ображений.
Послідний – останній.
Посмітюх, -а – людина, яка живиться з того, що дає сміттєзвалище.
Поставник, -а – церковний свічник.
Постерунок, -нка *(пол.)* – відділення поліції.
Постій, постою – короткий перепочинок, нічліг під час походу.
Потавати – потопати, провалюватися.
Потала, -и – знищення, лихо, біда; віддавати на поталу – зраджувати.
Потермосити – потрясти.
Потерпати – відчувати страх, побоювання; тривожитися.
Поти – поки.
Потіха, потішка, -и – відрада.
Похва, піхва, -и – футляр для холодної зброї або окулярів.
Почесне, -ого – весільний подарунок; обряд дарування.
Пошєнівок, -вку – пошана.
Поштивий – вихований.
Пощо – навіщо, для чого.
Правити – гострити косу, ніж; просити ціну.
Правічка, -и – незаймана дівчина.
Пражити – смажити, пекти.
Пранє, -я – прання.
Праник, -а – дерев’яна (букова) дошка з рубцями для якісного облегшеного прання.
Пранці, -ів – венерична хвороба.
Прелат, -а *(лат.)* – почесна назва вищого католицького духівництва, очільник місцевого деканату.
Прецінь, *част.* – адже.
Придибашка, -и, придебенція, -ї – пригода, бувальщина.
Принука, -и – примушування.

Припадково, *присл.* – випадково.
Присилити – прив’язати.
Прихапцем, *присл.* – пришвидшено, не зупиняючись.
Причікнути – присісти.
Причолок, -лка – верхня частина хати при вході.
Прівлет, -у – вбиральня.
Пробощ, -а *(пол.)* – латинський священик.
Провід, проводу – керівництво.
Провізор, -а – аптекар.
Провізоричний – тимчасовий.
Пронумерувати – оформити передплату.
Пропій, перепій, -пою – обряд випивання за здоров’я (молодих, новонародженого, породіллі і т. ін.); подарунок, врученням якого супроводжується такий обряд.
Простибіг, -*у зн.ім., невідм.* – пожертва, щоб Бог простив земні гріхи померлим.
Протрєхнути – просушити.
Проща, прощі, -і – подячне, довічне прощання з близькою людиною, рідними місцями; паломництво до святих місць.
Прьидиво, -а – пряжа.
Псєчити – сварити; прирівнювати до собаки.
Пструг, струг, -а – форель.
Псувати – пошкоджувати.
Псьичка, -и – собаче лайно.
Псюркє, -рок – поганки, неїстівні гриби.
Псявіра, -и – так говорять про негідника.
Пташок, -шка – пташеня.
Публіка, -и – людина, яка наробила сорому.
Пуд, -у – страх; дістати пуду – перелякатися.
Пуджітисі – лякатися.
Пужелно, пужілно, -а – основа батога.
Пукавка, -и – дитячий пістолет з бузини.
Пукати *(пол.)* – стукати у двері.
Пулька, -и – картярська гра; *зневажл.* око.
Пулькатий – витрішкуватий.
Пупець, пупиц, -пця – пупок.
Пурец, -рця, *ірон.* – гоноровий чоловік.
Пустий – нечемний.
Путня, -і – відро.
Пуцар, пуцир, -а, *ірон. (нім.)* – ад’ютант, попихайло.
Пуцверінок, -а – мале хлоп’я; невеличкий огірочок.
Пуцувати *(нім.)* – чистити до блиску.
Пушка, -и – бляшана коробка для тютюну; дрібка.
Пушкє, -шок – пучки пальців.
П’юрник, -а *(пол.)* – пенал.

Р

Рабівник, -а – грабіжник.
Рабувати – грабувати, красти.
Рабунок, -нку – грабунок.
Радирка, -и *(пол., нім.)* – гумка для стирання.
Райзувати *(нім.)* – роз’їжджати, подорожувати.
Райтар, -я *(нім.)* – фахівець, який об’їжджає скакунів.

Райт**а**рня, -і – манеж, приміщення для навчання коней і кіннотників.

Р**а**йтки, -ток – військові штани, галіфе.

Райтув**а**ти – навчати коней верхової їзди.

Р**а**ква, р**а**хва, -и – низька циліндрична дерев'яна посудина з накривкою, у якій зберігали масло; подарунковий варіант, оздоблений різьбою та інкрустацією.

Рам**е**но, -а – плече.

Р**а**мці, -ів – рамка, оправа для картини, портрета.

Рандев**у**л, -у *(фр.)* – прогулянка.

Ран**е**та, -и – сорт яблук.

Р**а**нтка, -и *(віджиле)* – побачення.

Рант**у**х, ***-а*** – біле тонке полотно, часом оздоблене орнаментами, яке одягала молода у день вінчання.

Рап**а**вий – задерикуватий, шорсткий.

Р**а**та, -и – виплата боргу частинами.

Р**а**тиця, -і – нога нижче коліна у тварин.

Рафін**е**рія, -ї – підприємство з переробки сирцю, наприклад, нафти.

Раюв**а**ти – насолоджуватися життям, почуватися щасливо.

Ревер**е**нда, -и – священича ряса.

Регім**е**нт, -у *(нім.)* – полк; військова частина.

Р**е**дька, р**е**тька, -и – редиска.

Р**е**йвах, -у *(іуд.)* – переполох, метушня.

Р**е**йсмус, -а *(нім.)* – столярний ручний інструмент.

Репет**е**, *невідм. (фр.)* – повтор.

Респектув**а**ти *(фр.)* – шанувати.

Рестор**а**ція, -ї, рестор**а**ційка, -и – ресторан.

Р**є**д, ***-у*** – порядок.

Р**и**гати – блювати.

Р**и**ґіль, -ґеля – дерев'яний брус.

Ридв**а**н, -а – віз.

Р**и**ж, -у – рис.

Р**и**зи, -ів – елемент одягу священика.

Р**и**нва, -и – водостічний жолоб на даху будівлі.

Р**и**нка, -и – невелика сковорідка.

Р**и**нський – грошова одиниця Австро-Угорщини.

Р**и**сік, -а *(вийшло з ужитку)* – олівець.

Р**и**х, тобі не р**и**х? – хіба тобі не все одно?

Р**і**пиці, -пиць – згустки порохів і поту на брудному тілі.

Р**і**щі, -і, р**і**щєчко, -а – сухе галуззя.

Р**о**вер, -а *(пол.)* – велосипед.

Розв**о**ра, -и – пристрій для повороту у підводі.

Р**о**зпірка, -и – деталь чоловічих штанів.

Р**о**ндка, р**о**нтка, -и – побачення.

Роп**а**, ***-и*** – солона вода; нафтосирець.

Руд**е**ра, -и – стара будівля.

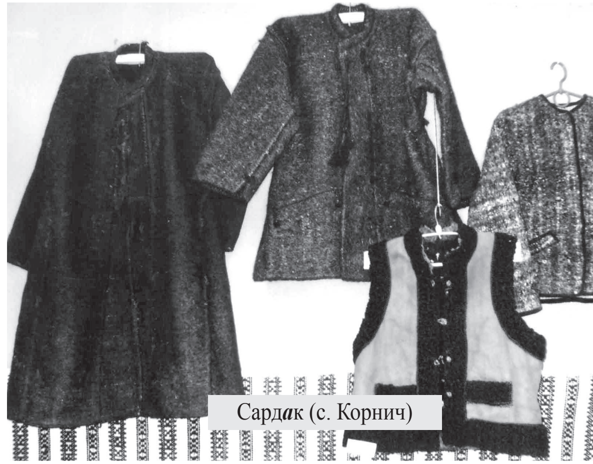
Р**у**нтати, рунт**а**ти *(рум.)* – руйнувати; зрушувати.

Р**у**ра, -и – металева труба, частіше бетонне, криничне кільце.

Руст**и** – голосно плакати.

Р**у**шта, -и – чавунна пічна решітка, крізь яку падає попіл і вуглинки після згорілих дров.

С

Сард**а**к (с. Корнич)

С**а**джі, -і – сажа.

С**а**лтирь, салт**и**р, -я – псалтир.

С**а**льва, -и – салют, залп.

Самот**у**га, -и – сани, якими їздили по дрова в ліс без коня.

Сар**а**ка, -и, сар**а**чє, -і – бідака.

Сард**а**к, ***-а*** – гуцульський сукняний верхній одяг.

Сафі**я**н, -у – вифарбувана козяча шкіра.

Свирб**и**вуст, -у – женьшень.

Світл**и**на, -и – фотознімок.

Св**о**лок, -а – масивний брус із хвойного дерева під стелею, часом різьблений обереговими символами.

Сволочк**є**, -ч**о**к – кілька тонких брусів, які розміщені впоперек дощаного покриття стелі.

Серв**і**льний – пристосуванець.

С**е**рвус – привіт.

Скіпш**і**ти – прокиснути.

Скл**е**п, -у – родинний гробівець; крамниця.

Скл**є**нка, -и – пляшка.

Скобот**а**ти – лоскотати.

Скор**о**митисі – постити.

Сл**е**зи, сл**е**з – сльози.

Сліп**у**ндри, -ів, *ірон.* – очі.

Сло**ї**к, -йка – скляна банка.

Слот**а**, ***-и*** – неприємна людина.

Сл**у**п, -а – стовп.

Сль**о**та, сл**о**та, -и – негода.

Смік**є**, ***-є*** – сміття.

Сновиг**а**ти – ходити без певної мети.

Снов**и**да, -и – той, хто блукає ночами; людина, яка страждає сомнамбулізмом.

Сн**о**чи, *присл.* – звечора.

Соломнінк**є**, солом'янк**и**, соломн**і**ники, -н**о**к – взуття з солом'яних стебел, яке надягали взимку на чоботи чи черевики для утеплення.

С**о**пух, -у – сморід.

С**о**с, -у *(пол.)* – соус, підлива.

Соф**і**т, -у – побілена стеля.

Спац**и**р, -у, спац**и**рка, -и *(нім.)* – прогулянка.

Спацирув**а**ти – прогулюватися.

Сп**е**ртий – задушливий, несвіжий, з важким запахом (про повітря).

Спир**а**ти – зупиняти.

Спіж**а**рка, -и, спіж**а**рня, -і – комора.

Сп**о**дні, -ень – штани.

Сп**у**дитисі – налякатися.

Сп**у**за, -и – зола, попіл.

Ставн**и**к, ***-а*** – великий церковний свічник.

Ст**а**йні, -і – зрубна будівля для утримання великої рогатої худоби, коней.

Стал**і**вки, -вок – так називали трофейні наручні годинники часів Другої світової війни.

Стеж**а**, **-і** – розвідка, роз'їзд.

Ст**е**льмах, -а – майстер з виготовлення і ремонту коліс до кінного воза.

Ст**і**йка, -и – варта.

Стійк**о**ві – вартові.

Стільн**и**ця, -і, скілн**и**чка, -и – широка дошка для розтачування тіста, малою стільницею користувалися в невеликих родинах.

Стод**о**ла, -и – сільськогосподарська будівля для зберігання сіна, соломи.

Стол**е**ц, -лц**я** – різновид дерев'яних меблів для сидіння; коротка лавиця зі спинкою або без неї; дерев'яна конструкція під покрівлею.

Стор**о**нський – зайшлий чоловік.

Стремен**о**, **-а** – частина упряжі, опора для ніг вершника.

Стр**и**й, -я, стр**и**йко, -а – брат батька.

Стр**и**йна, -и – сестра батька.

Стр**і**л, -у – постріл.

Стрільб**а**, **-и** – рушниця.

Стр**і**льно, -а – снаряд, куля.

Стрімгол**о**в, *присл.* – вверх ногами; дуже швидко.

Струбц**и**на, -и – дерев'яна чи металева дугоподібна скоба з гвинтом для закріплення деталей при обробці.

Ст**е**льмах (м. Коломия)

Стр**у**дель, -ля – завиванець, пиріг.

Стру**ї**ти, стру**ї**тисі – отруїти, отруїтися.

Студин**е**ц, -динц**ю** – холодець.

Ст**у**дінь, -дени – холод.

Ст**у**цень, стр**у**цень, -цня – подовгуватий плетений весільний колач (ритуальний хліб), може бути у формі баранця.

Субт**е**льний – ніжний.

Суканиц**і**, -н**и**ць – бруд з вогкого, пітного тіла.

Схарап**у**джений – переляканий.

Т

Таб**а**ла, -и – торба.

Т**а**блиця, -і – шкільна дошка для писання.

Т**а**йстра, -и – торба, яку носять через плече.

Т**а**кі – також.

Тал**а**н, **-у** – маєток, майно.

Тал**і**ян, -а *(вийшло з ужитку)* – італієць.

Тан**і**стра, -и *(вийшло з ужитку)* – ранець.

Тапч**а**н, **-а** – вузьке ліжко без спинок для тимчасового перепочинку, використовується також у лікарнях.

Тарант**а**с, -а – м'який панський, пасажирський чотириколісний візок.

Т**а**рниця, -і – дерев'яне сідло на коня, часто прикрашене різьбою та інкрустацією.

Тарт**а**к, **-а** – водяна пилорама.

Тас**є**нка, -и – стрічка.

Т**а**ца, т**а**ця, -і – піднос.

Т**а**чівка, -и – точений з твердого дерева циліндр з легким овалом для розтачування тіста.

Т**а**шка, -и *(нім.)* – чоловіча сумка прямокутної форми, виготовлена зі шкіри та оздоблена прикрасами зі шматків кольорового металу.

Тв**а**р, -і *(пол.)* – обличчя.

Тел**є**нка, тил**и**нка, -и – сопілка без денця, виготовлена з вербової кори (професійні музики робили їх металевими).

Т**е**ньґа, -ої – повна жінка.

Т**е**ньґий, *(пол.)* – дебелий, огрядний, грубий, великий.

Т**е**рлиця, -і – дерев'яний пристрій для тіпання стебел льону чи конопель. Зберіглося повір'я про те, що селяни напередодні великих свят заносили терлиці до хати і тримали перед образами або ж затикали у верстаті отвори осиковим кілком, адже вважалося, що саме це дерево

Т**е**рлиця (с. Кийданч)

здатне відігнати відьму від худоби, щоб та не позбавила родину молока.

Термін***а***тор, -а – учень ремісника.

Терм***і***тє, -і – відходи при терті льону.

Терці***я***н, -а – гімназіальний службовець.

Тест***а***мент, -у – заповіт.

Т***е***чка, -и *(пол.)* – портфель.

Т***и***н, -у – сільська огорожа з вербових гілок довкола поселень і городів.

Тл***у***м, -у – натовп, юрба, скупчення.

Тр***о***ща (с. Сопів)

Тлум***а***ч, ***-а*** – перекладач.

Тлум***и***тися – створювати тисняву.

Тоб***і***вка, -и *(рум.)* – чоловіча шкіряна сумка через плече овальної або прямокутної форми.

Тол***о***ка, -и – сільський майдан, оточений хатами; пасовище, де проводилися ігрища, фестини, зібрання.

Толок***а***, ***-и***, т***о***локи, -лок – суспільна громадська безкоштовна праця.

Топор***и***ще, -а – дерев'яна ручка сокири.

Т***о***роки, -ів – кількасантиметрові нитки, які звисають зі штор, скатертин, хусток.

Точ***и***ло, -а – плаский круглий камінь для заточки інструментів, холодної зброї.

Трач***и***ння, -і – тирса.

Тр***е***ма, мати тр***е***му – переживати, боятися чого-небудь.

Трембі***і***та, -и – амбушурний (мундштучний) духовий інструмент до трьох метрів без отворів, обвитий березовою корою (лубом), виготовляється із середника смереки, у яку вдарив грім.

Тр***и***пці, -ів – капці, старе взуття.

Тр***і***ска, -и – невеличкий тонкий шматок, який відколовся від стовбура.

Тр***о***ща, -і – очерет.

Тр***у***нва, -и – домовина.

Труп***а***рня, -і – морг, будівля для невпізнаних мерців при лікарнях і цвинтарях.

Трутов***и***к, ***-а*** – гриб-паразит, що росте на деревах, при висушуванні він легко займається, тому його

Толок***а*** (с. Корнич)

властивості використовували при викресуванні вогню.

Т***у***рма, -и – отара.

Т***у***тка, -и – тверда паперова основа папіроси.

У

Уб***і***р, уб***о***ру, убр***а***нє, -є – одяг.

Ув'***є***ти – зів'яти; втратити свідомість, знепритомніти.

Уг***о***вкувати – заспокоювати.

Уздр***і***ти – побачити.

Уз***і***р, уз***о***ру – орнамент.

Узнак***и***, *присл.* – відчутно; даватися узнак***и*** – позначатися, впливати.

Уклік***а***ти – вклякати.

Ук***о***ськувати – приборкувати.

Ул***а***н, -а – кіннотник.

Умлів***а***ти – втрачати свідомість.

Умл***і***ока, *присл.* – в одну мить.

Уповн***і***, *присл.* – з повними відрами.

Урвище, ***у***рвисько, -а – яр, стрімкий беріг.

Урль***о***п, -у *(пол.)* – відпочинок; відпустка.

Учк***у***р, ***-а*** – шнурок; мотузок для підв'язування штанів.

Ф

Фав***о***ра, -и *(лат.)* – пошана, прихильність.

Фает***о***н, -а *(гр.)* – карета.

Ф***а***єрман, -а *(нім.)* – пожежник.

Ф***а***йка, -и – мундштук, люлька.

Ф***а***йний *(нім.)* – гарний, красивий.

Файно, *присл.*– гарно, добре.
Файрант, -у *(нім.)* – кінець.
Фалда, -и – різновид складок на спідниці.
Фамілія, -ї *(лат.)* – родина.
Фана, -и *(нім.)* – прапор, церковна хоругва.
Фантерія, -ї *(нім.)* – кіннота.
Фардиґула, -и, *ірон.* – документ.
Фарнути, *ірон.* – вкрасти.
Фарфоцлі, -ів – шматки, які звисають з одягу безхатченка.
Фастригуватисі – поводитись зверхньо.
Фасувати *(нім., пол.)* – отримувати, складати.
Фасулі, фасуль – квасоля.
Фаціят, -а – дощане покриття фасаду будинку під горищем.
Фашиння, -я – укріплення для річкових берегів з лози.
Фе-е, *виг.* – уживається для вираження осуду, огиди, незадоволення.
Феїн, -а *(рум.)* – похресник.
Ферії, -ій – перерва у навчанні, канікули.
Фертиґ – готово.
Фертик, -а *(нім.)* – кінець чомусь.
Фестин, -у, фестини, -ів – святкування, фестиваль.
Филина, філина, -и – похресниця.
Фист, *присл. (нім.)* – сильно.
Фіґлі, -ів *(пол.)* – жарти.
Фіґура, -и – дерев'яна споруда на пам'ять про визначні події або загиблих людей на місці трагедії; високий хрест з дашком із зображенням розп'яття, фігур святих, які ставили переважно на роздоріжжі.
Фіра, -и – віз, підвода.
Фірас, -а *(угор.)* – водяна лісопильня.
Фірмак, -а – дерев'яна різьблена форма з декоративним малюнком для кулінарних виробів із сиру.
Фірман, -а *(нім.,пол.)* – їздовий; людина, яка їздить на фірі.
Фіртка, -и – дверцята, хвіртка.
Фіфак, фіфак, фіфака – гоноровий, самовпевнений хлопець.
Фішка, -и – дупа. Сім миль пішки за кавалок фішки.
Фіякр, -а *(фр.)* – міщанський віз для перевезення пасажирів.
Флєшка, -и – пляшка.
Флояра, флоєра, фрілка, -и – різновид повздовжньої одноствольної відкритої довгої флейти, яка є трубкою циліндричної форми (завдовжки 480-787 мм, діаметром 13-15 мм) з 6 ігровими отворами; виготовляється з явора, ліщини, черешні, бузини.
Фляки, флєкі, -ів, *ірон.* – нутрощі.
Фолюші, -ів – виробництво матеріалу на домотканий зимовий одяг горян.
Формінтатор, -а – гумова трубка з корком для приготування вина у домашніх умовах.
Форшпан, -а – повинність, яку відробляли на возах.
Фоса, -и – канава, рів.
Фотель, -ля – м'яке, оздоблене різьбою крісло.
Фрай, *невідм. (нім.)* – свобода, полегша. Мати фрай – бути вільним; мати час, коли можна робити все, що завгодно.

Фрайкухні, -і *(нім.)* – пічка для приготування їжі та обігріву.
Фризієр, -а – перукар.
Фризієрня, -і – перукарня.
Фузбаль, -ю *(пол.)* – футбол.
Фузія, фузея, -ї *(фр.)* – рушниця.
Фундувати – розплачуватися за когось, пригощати.
Фустка, фустина, фустинка, -и – хустка, хустина, хустинка.
Футраш, -у – годівля для коней.
Футрина, -и – віконна або дверна коробка.
Футро, -а – хутро.
Фуфела, -и – заметіль.

Х

Хавка, -и, *ірон.* – рот.
Халабуда, -и, *ірон.* – тимчасова надбудова.
Харапутний – спритний до якоїсь справи.
Харі, -і, *ірон.* – обличчя.
Хвилька, -и – момент.
Хєріти, *ірон.* – тяжко спати.
Хісен, хосен, хісна – виправданість, доречність, користь.
Хло – звертання до парубка, чоловіка.
Хлоп, -а, хлопуньо, -я – здоровило.
Хлопчєк, -а – підліток.
Хляпанина, хляпавка, -и – дощова погода.
Хода, дати хода – втікати.
Холошні, -ів – білі домоткані або биті сукняні штани.
Хори, -ів – верхня відкрита галерея чи балкон всередині церков (для кращої акустики), де співають хористи під час літургії.

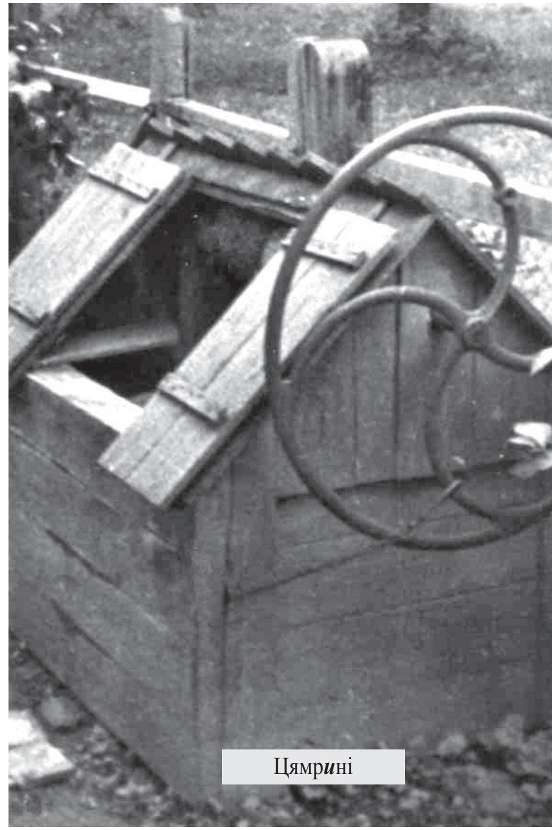

Футраш (м. Коломия)

Хорий, ховий – хворий.
Хорімці – сіни в гуцульській колибі, похідне від дн.-слов. слова «хороми».
Хороба, -и – хвороба.
Хорувати – хворіти.
Храбуста, -и, храбуст, -у – молоде листя буряків або капусти.
Храм, -у – релігійне свято, приурочене дню церковного покровителя.
Хребетник, -а – частина борони.
Хрунь, -я – нікчема, мерзотник; *лайл.* свиня.
Хукати, хокати – гріти руки подихом.

Ц

Ц***а***го, *присл.* – поважно (проходжуватися).
Цал***і***вка, -и – різана дошка для покрівлі будинку товщиною 2,54 см.
Ц***а***пер, -а – різновид вил.
Цап***і***на, -и – дерев'яний інструмент лісорубів з гострим залізним завершенням для вантаження колод, пересування з місця на місце.
Цар***а***та, цир***е***та, -и – клейонка на стіл.
Ц***а***рга, -и – поздовжня дошка ліжка.
Ц***а***рина, ц***а***ринка, -и – обгороджений ґрунт на окремій ділянці поля між лісом, сіножать.
Ц***а***рок, -рка – буфет; кухонна шафка на посуд; господарсько-складська будівля; загорода для воза.
Ц***а***рські врат***а*** – центральні двопільні двері у церковному іконостасі, декоровані різьбленням, позолотою, живописом.
Цв***є***к, -а, цв***є***чок, -чка – цвях, цвяшок.
Цв***и***рок, -рка – дійки у тварин.
Цв***і***клі, -ів – страва з тертих червоних буряків з хроном.
Цв***і***нгер, цв***і***гер, цв***і***кер, -а *(вийшло з ужитку)* – пенсне.
Цеб***е***р, -бр***а***, ц***е***брик, -б***е***рка, цеб***е***рок, -б***е***рка – бондарський виріб для годівлі, напування худоби, виготовлення сиру, прання.
Цег***е***льня, цег***о***льня, -і – підприємство з виготовлення цегляних виробів.
Ц***е***гєр, -а *(нім.)* – стрілка годинника.
Цез***о***рик, ц***и***зорик, -а – розкладний ножик; *перен.* ідеально одягнутий молодий чоловік.
Центим***е***тр, цент***о***метир, -тра – кравецький метр, сантиметр.
Ц***е***рбер, -а – тюремний наглядач.
Церув***а***ти – штопати.
Цес***а***рка, -и – свійська птиця.
Цес***е***, цес***я***, *част.* – ось ця, ось це.
Ц***є***пати – доїти козу або корову.
Ц***и***, *спол.* – чи.
Цибен***і***ти – текти тонкою цівкою.
Циб***у***х, -***а*** – стебло цибулі з насінням.
Циг***а***нити – випрошувати милостиню.
Циґарн***і***чка, -и – мундштук.
Ц***и***нгіль, -гля – причіп на рушниці.
Ципул***і***ни, -ів – страва, замішана на борошні і вареній картоплі з меленим м'ясом, що за формою нагадує маленькі повітряні дирижаблі – «цепеліни».
Цир***у***лик, -а – комашка.
Цир***у***льник, -а – перукар.
Цир***у***льня, -і – перукарня.
Цитр***и***на, -и – лимон.
Цицьк***є***, -ць***о***к – груди.
Цід***и***ло, -а – пристосіблення для проціджування молока тощо.
Ц***і***лити, ціл***є***ти – прицілюватися, попадати кулею, стрілою в ціль, влучати.
Ц***і***мес, -у *(пол.)* – лад, порядок.
Ц***і***п, -а – дерев'яний сільськогосподарський реманент для молотіння зернових культур.
Ц***і***п-ц***і***п, ц***є***п-ц***є***п, *виг.* – так кличуть курчат для годування.
Ціп***і***рити, ціп***о***рити – щось тяжко нести.

Ціс***а***рка, -и – головна дорога, походить від слова «цісар».
Ц***і***хо, *присл.* – тихо.
Цондр***о***вий – нікудишній.
Ц***о***фатисі, цофн***у***тисі – рушити, дати задній хід.
Ц***у***до, -а – чудо.
Цук***є***рні, -і – крамниця солодощів.
Ц***у***рес, -у – неприємність.
Цур***і***к, *виг. (нім.)* – команда коням назад.
Ць***о***мплик, -а – дрібна декоративна підвіска у вигляді кульки.
Цюр***и***ти – текти тонкою цівкою.
Цямр***и***ні, -і, цімбр***и***на, -и – верхня частина колодязного зрубу. На Гуцульщині – дерев'яна стіна соляного вікна.
Ц***я***пати, ц***є***пати – капати.
Ц***я***стка, -ток *(пол.)* – тістечка.

Цямр***и***ні

Ч

Ч***а***вкати, ч***а***мкати – голосно плямкати губами під час їжі.
Ч***а***га, -и – паразитичний наріст на стовбурі берези, гриб.
Чал***а***пати – брести по калюжах, болоті.
Ч***е***лядь, -и, чіл***є***дник, -а, челяд***и***на, -и – підмайстер, учень у приватній ремісничій майстерні.
Чемер***и***ці, -і – самогонка, доморобна горілка.
Чеп***і***лик, -а – малий складаний ножик.
Чепр***а***га, -и – застібка на жіночих прикрасах, накидках, яку використовували на західноукраїнських землях ще за княжих часів.
Черв***а***к, -а, черв***а***, -и – черв'як, черв'яки.
Ч***е***рво, ч***е***рево, -а *(ірон.)* – великий живіт.
Черев***а***нь, -я, черев***а***тий – повна людина з великим черевом.
Чер***е***п'є, -ї – побиті горщики; дахівка.
Ч***е***рес, -а – шкіряний широкий ремінь, який гуцули використовували при виконанні тяжких робіт (при лісосплаві, валінні лісу).

Черл***е***ний – червоний, красивий.
Черств***и***й – несвіжий.
Чиг***а***ти – підстерігати.
Ч***и***колінок, -нка – кістка на руці.
Ч***и***н, -у – військова перемога, лицарська дія, подвиг; мати до чинінє.
Ч***і***вка, -и – коротко пострижене волосся над чолом.
Чільц***е***, ***-я*** – дівоча прикраса на голові; весільний головний убір молодої.
Ч***і***п, ч***о***па – дерев'яний засіб для розливу вина або пива з діжки, своєрідний кран; закривка у бочці.
Чіпірн***а***тий, чіпір***а***тий, *ірон.* – клишоногий.
Чіп***і***ти, *ірон.* – довго стояти, вичікувати.
Чір***є***к, -а – гнійний нарив, фурункул.
Ч***і***чений, ч***і***чяний – заквітчаний, гарний, як квітка; чемний.
Ч***і***чка, -и – квітка.
Чотов***и***й – молодший офіцер.
Чуг***а***, -и – високий вертикальний стовп на узвишші, обмотаний смолою та соломою, з настилом для спостереження за пересуванням ворожої навали. Його підпалювали, попереджаючи про небезпеку.
Чуг***а***йстер, чуг***а***йстир, -тра – міфічний лісовий дух горян.
Чукул***я***да, чикул***я***да, чокул***я***да, чукул***я***дка, -и – шоколад.
Ч***у***ркало, -а – джерело.
Чуфл***и***нок, -нка – металевий загострений клин з отвором і кільцем, який використовували для перетягання конем зрубаного дерева.

Ш

Ш***а***ндарь, ш***а***ндер, -я – жандарм.
Шант***а***лавий – кривий, кульгавий, недолугий (про людину).
Ш***а***нці, -ів – військові окопи.
Шатківн***и***ця, -і – пристрій, на якому січуть капусту.
Шв***а***ґер, -ґра, шваг***є***рко, -а – брат дружини; чоловік сестри.
Швайц***и***ґа, -и *(нім.)* – лобзик.
Швайцув***а***ти *(нім.)* – зварювати ковальським способом.
Шв***і***ньки, -ньок – спідня білизна, короткі штанці.
Шв***о***рень, шкв***о***рінь, -рня – металевий або дерев'яний стержень, що є вертикальною віссю передка воза; стальний штир.
Ш***е***, *присл.* – ще.
Шел***е***сти, -ів – кулькоподібні, різнотональні дзвіночки, які закріплювали довкола шиї коня; давня жіноча прикраса в гуцулок і покутянок.
Ш***є***пка, -и – шапка.
Ш***и***батисі – ходити туди-сюди; метушитися.
Ш***и***беник, -а – бешкетник.
Ш***и***бениці, -і – дерев'яна споруда для страти людей через повішання.
Шинкв***а***с, -у – прилавок у корчмі.
Шир***і***нька, -и – передній розріз у штанах.

Ш***і***пка, ш***о***па, ш***о***пка, -и – піднавіс для зберігання інструментів, господарських знарядь, возів; часом шопу обгороджували або складали у ній кукурудзяні стебла; з шопкою ходила пастирка колядувати на Різдво.
Ш***і***тус, -у – інтерес, розпочата власна справа.
Ш***і***фа, -и *(віджиле)* – корабель.
Шіфк***а***рта, -и – квиток на корабель.
Шішт***е***ти, -ів *(нім.)* – стрільбище.
Шкар***а***дний – негарний, неохайний.
Шк***і***ритисі – підсміхатися.
Шк***і***ц, ***-а*** *(пол.)* – начерк; ескіз. Нашкіцув***а***ти – зробити чорновий малюнок.
Шл***е***йфи, -ів *(нім.)* – заокруглені ковзани на шнурках.
Шл***и***я, -ї – частина кінської упряжі.
Шл***ю***с, *невідм.* *(нім.)* – кінець.
Шл***ю***фка, -и – петелька.
Шл***я***вф, -а *(нім.)* – шланг.
Шляфр***о***к, -у *(нім.)* – халат.
Шмарк***а***ч, ***-а***, *ірон.* – підліток; молода, недосвідчена людина, яку не поважають.
Шмарк***а***чка, -и – хустинка до носа.
Шмаров***и***дло, -а – технічне масло; паста для взуття.
Шмарув***а***ти – змащувати що-небудь.
Шм***а***та, -и, шм***а***тє, -я – ганчірка, білизна, одяг.
Шм***і***р, -у – мастило, мазут, дьоготь.
Ш***о***пка, -и – вертеп.
Ш***о***с – невідомо з якої причини, незрозуміло чому; чомусь.
Шпан***е***ґля, -і – кнопка.
Шпанув***а***ти – натягувати.
Шп***а***ра, -и – щілина.

Шел***е***сти

Шпарл***а***та, -и – дерев'яна планка, якою забивали щілини між побутовими прибудовами.
Шп***а***цир, -у, шпац***і***р, -у, шпацир***у***нок, -нку *(нім.)* ***див.*** сп***а***цир.
Шпацирув***а***ти ***див.*** спацирув***а***ти.
Шпінгал***є***т, -а – металевий пристрій для фіксації вікон, дверей.
Шп***і***хлер, шпихл***і***р, -а *(нім.)* – громадська комора з запасом збіжжя (такі комори започатковувалися наприкінці XIX ст., знищені по селах Коломийщини у перший

Колядники з шопкою.
Художник Б. Божемський (м. Коломия)

прихід радянської влади 1939 року).

Шпіц, -а – носок; дати шпіца – копнути.

Шпіцнамено, -а – прізвисько, прозиванка.

Шпортатисі – спотикатися.

Шпурєти – кидати.

Шріт, шроту – дрібні свинцеві кульки, які використовують для стрільби з мисливської рушниці.

Шруба, шрубка, -и – шуруп, гвинт.

Шрубстак, -а – слюсарний прилад, яким затискують оброблювальний предмет; лещата.

Штангля, -і – лом.

Штафета, -и – передача таємної інформації; естафета.

Штахета, штахетина, -и – окрема дощечка загорожі.

Штельваґа, -и *(нім.)* – дерев'яний пристрій для упряжі на ширину воза.

Штимувати – пасувати, личити.

Штихнений, *ірон.* – божевільний.

Штола, -и – мишача нора, підземні ходи.

Штонт, -а – бетонний жолоб у стайні.

Штос, -у – кухоль.

Штрайбан, -а – перегородка.

Штрика, -и – залізнична колія.

Штрикати – доказувати.

Штрикати – тикати чим-небудь; ображати когось неприємними зауваженнями; стрибати.

Штріпіхатий – нерозчесаний.

Штрудель, -для, штруцель, -цля – рулет, завиванець.

Штрукс, -у – тканина вельвет.

Штруксовий – вельветовий.

Штрумак, штрамак, -а – той, хто охайно одягається; акуратна людина.

Штрумацкий – підтягнутий, бездоганно одягнутий.

Штудерно, *присл.*– гарно.

Штукар, -я – фокусник, жартівник.

Штукарство, -а – ілюзія, майстерність.

Штупак, штубак, -а *(ірон.)* – дурень.

Штуркати – штовхати.

Шуба, -и – салат із оселедцю, варених овочів та майонезу.

Шубер, -бра – металевий заслін у печі для збереження тепла у хаті і випуску чадного диму.

Шувар, -у – висока водяна рослина, що росте на болотах; осока.

Шулєк, -лька – відламаний від стебла кукурудзяний качан.

Шульок, -лька – качан кукурудзи.

Шума, -и – білопінна рідина.

Шумелина, -и – кукурудзяне листя і бадилля.

Шупеня, -і – давня страва з перлового зерна та перетертої квасолі, яку подавали навіть на весілля, зокрема у селах Сопів, Кийданч Коломийського району.

Шутер, шутир, -тру *(пол., нім.)* – гравій.

Шутка, -и – гілки вербових котиків, які посвячують за тиждень до Великодня.

Шуфляда, -и *(нім.)* – шухляда.

Шухи, -ів – страва з тертого вареного червоного буряка.

Щ

Щезби, *невідм.*, щезлий, -ого – нечиста сила.

Щіскі, щісті, -і – щастя.

Щупак, -а – щука.

Ю

Юрґати, юргатисі, юрзатисі – колихати, -ся; хитати, -ся; суватися.

Я

Ягниці, -і – ягнятко, молода вівця.

Язда, -и *(пол.)* – їзда.

Ялиці, -і – ялинка.

Ялівка, -и – худоба; ялова корова, кобила або вівця.

Ярмулка, ярмурка, -и *(іуд.)* – культовий головний убір в іудеїв; шапочка з м'якої матерії, яка щільно прилягає до голови.

Яровина, -и – городина; сходи або посіви ярих культур.

Ясік, -а – маленька подушечка.

Науково-популярне видання
Короткий словник
маловживаних слів Коломиї та прилеглих сіл
Упорядники Василь Нагірний, Ольга Русакова
Коломия
2016

У «Короткому словнику маловживаних слів Коломиї та прилеглих сіл» представлено близько 2000 лексем, які вживалися в період з XIX століття до кінця першої половини XX століття й частково побутують і сьогодні на теренах Коломийщини. Це – науково-популярне видання, призначене для широкого кола читачів, для всіх, хто цікавиться розмаїттям української загальнонародної мови.

Укладачі:
Василь Нагірний, Ольга Русакова

Літературний редактор:
кандидат філологічних наук, доцент Михайло Ковальчук

Дизайн, верстка
Ігоря Зварича

ISBN – ???????????

Здано до складання 1.10.2015 р. Підписано до друку 1.12.2015 р.
Формат 60Х84/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Умовн. друк арк. 2. Наклад 100 примірн.
Видавничо-поліграфічне товариство «Вік» ЛТД.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК, №4640 від 29.10.2013 р.
Коломийська друкарня ім. Шухевича.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ІФ, №15 від 18.07.2001 р.
78200, Коломия, Гетьмана І. Мазепи, 235.
Тел. (03433) 2-34-06, 2-49-37.